

Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα

Ματωμένος Γάμος

**Τραγωδία
σε τρεις πράξεις και εφτά εικόνες**

Τα πρόσωπα του έργου:

Η μητέρα
Η νύφη
Η πεθερά
Η γυναίκα του Λεονάρδο
Η υπηρέτρια
Η γειτόνισσα
Κοπέλλες
Λεονάρδο
Ο γαμπρός
Ο πατέρας τής νύφης
Το φεγγάρι
Ο θάνατος (με την μορφή ζητιάνας)
Ξυλοκόποι
Παλληκάρια

ΠΡΩΤΗ ΠΡΑΞΗ

Πρώτη Εικόνα

Ένα δωμάτιο βαμμένο κίτρινο.

ΓΑΜΠΡΟΣ : (*Μπαίνοντας*)

Μάνα.

ΜΗΤΕΡΑ :

Τι;

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Πάω.

ΜΗΤΕΡΑ :

Πού;

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Στ' αμπέλι. (*Πάει να φύγει*)

ΜΗΤΕΡΑ :

Περίμενε.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Θες κάτι;

ΜΗΤΕΡΑ :

Το πρωινό σου, αγόρι μου.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Άσ' το. Θα φάω σταφύλια. Δώσ' μου το μαχαίρι.

ΜΗΤΕΡΑ :

Γιατί;

ΓΑΜΠΡΟΣ : (*Γελώντας*)

Γιά να κόψω τα σταφύλια.

ΜΗΤΕΡΑ : (*Μέσ' απ' τα δόντια της, ψάχνοντας το μαχαίρι*)

Το μαχαίρι, το μαχαίρι... Καταραμένα νά 'ναι όλα, κι ο αργόσχολος που τ' ανακάλυψε.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Άλλαξε κουβέντα.

ΜΗΤΕΡΑ :

Και τα ντουφέκια και τα πιστόλια και το πιό μικρό μαχαίρι, μέχρι κ' οι τσάπες και τα δικράνια τ' αλωνιού.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Καλά.

ΜΗΤΕΡΑ :

Καθετί που μπορεί να κόψει το κορμί ενός άντρα. Ενός άντρα όμορφου, με το λουλούδι του στο στόμα, που βγαίνει να πάει στ' αμπέλια και στις ελιές του, γιατ' είναι δικά του, κληρονομιά του...

ΓΑΜΠΡΟΣ : (*Κατεβάζοντας το κεφάλι*)

Σώπα, μάνα.

ΜΗΤΕΡΑ :

... κι αυτός ο άντρας δεν γυρίζει πίσω. Ή, αν γυρίσει, είναι γιά να τού βάλεις βάγια πάνω του ή ένα πιάτο αλάτι χοντρό, γιά να μην τουμπανιάσει. Δεν ξέρω πώς τολμάς να κουβαλάς μαχαίρι πάνω σου, ούτ' εγώ πώς αφήνω το φίδι μέσ' στο σεντούκι.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Δεν φτάνουν όσα είπες;

ΜΗΤΕΡΑ :

Κ' εκατό χρόνια να ζούσα, δεν θα μιλούσα γι' άλλο πράγμα. Πρώτα ο πατέρας σου, που μύριζε γαρύφαλλο και τον χάρηκα μόλις γιά τρία χρόνια. Έπειτα ο αδελφός σου. Κ' είναι σωστό και δίκιο, ένα πράγμα τόσο μικρό, σαν το πιστόλι ή το μαχαίρι, να μπορεί να σκοτώνει έναν άντρα, που είναι ταύρος; Δεν θά 'κλεινα το στόμα μου ποτέ. Περνάν οι μήνες, κ' η απελπισία μού τρυπά τα μάτια, μέχρι τις άκρες των μαλλιών μου.

ΓΑΜΠΡΟΣ : (*Δυνατά*)

Θα τελειώσουμε καμμιά φορά;

ΜΗΤΕΡΑ :

Όχι. Δεν θα τελειώσουμε ποτέ. Μπορεί κανείς να μού ξαναφέρει πίσω τον πατέρα σου; Τον αδελφό σου; Κ' έπειτα, η φυλακή. Τ' είν' η φυλακή; Εκεί τρων, εκεί καπνίζουν, εκεί παίζουν μουσική! Κ' οι νεκροί μου χορταριασμένοι, χωρίς μιλιά, σκόνη, δυό άντρες που ήταν δυό γεράνια... Οι φονιάδες στην φυλακή, φρέσκοι, κοιτάζουν τα βουνά...

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Μήπως θες να τους σκοτώσω;

ΜΗΤΕΡΑ :

Όχι... Αν μιλώ έτσι, είναι που... Πώς να μην μιλήσω όταν σε βλέπω να βγαίνεις απ' αυτή την πόρτα; Είναι που δεν μ' αρέσει να κουβαλάς μαχαίρι. Είναι που..., που δεν θά 'θελα να πήγαινες στον κάμπο.

ΓΑΜΠΡΟΣ : (*Γελώντας*)

Έλα τώρα!

ΜΗΤΕΡΑ :

Θα μ' άρεζε να ήσουνα γυναίκα. Δεν θα πήγαινες στο ρέμα, τώρα, και θα κεντούσαμε οι δυό μας μπορντούρες και μαλλιαρά σκυλλάκια.

ΓΑΜΠΡΟΣ : (*Πιάνει την μητέρα του απ' το μπράτσο και γελά*)

Μάνα, τι θά 'λεγες να σ' έπαιρνα μαζί μου στ' αμπέλια;

ΜΗΤΕΡΑ :

Τι να κάνει μιά γριά στ' αμπέλια; Θα μ' έβαζες να κάθομαι κάτ' απ' τις κληματίδες;

ΓΑΜΠΡΟΣ : (*Σηκώνοντας την με τα μπράτσα του*)

Γρά, πολυγριά, παραπολυγριά.

ΜΗΤΕΡΑ :

Ο πατέρας σου με σήκωνε στα χέρια του. Αυτό θα πει «καλή ράτσα». Αίμα. Ο παππούς σου αμόλησε κι από ένα παιδί σε κάθε γωνιά. Αυτό μ' αρέσει. Οι άντρες, άντρες, και το στάρι, στάρι.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Κ' εγώ, μάνα;

ΜΗΤΕΡΑ :

Τι εσύ;

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Είν' ανάγκη να στο ξαναπώ;

ΜΗΤΕΡΑ : (*Σοβαρή*)

Α!

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Μήπως σου φαίνεται κακό;

ΜΗΤΕΡΑ :

Όχι.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Τότε;

ΜΗΤΕΡΑ :

Εγώ η ίδια δεν ξέρω. Έτσι, ξαφνικά, πάντα με τρομάζει. Εγώ ξέρω ότι το κορίτσι είναι καλό. Έτσι δεν είναι; Έχει τρόπους. Είν' εργατική. Ζυμώνει το ψωμί, ράβει τις φούστες της, αλλά – κάθε φορά που λέω τ' ονομά της – αισθάνομαι σαν να μού δίνουν μιά στο μέτωπο με πέτρα.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Χαζομάρες.

ΜΗΤΕΡΑ :

Και κάτι παραπάνω από χαζομάρες. Είναι που απομένω μόνη. Δεν μού μένει, πιά, κανένας άλλος, παρά εσύ, και νιώθω πως μου φεύγεις.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Μα, εσύ θά 'ρθεις μαζί μας.

ΜΗΤΕΡΑ :

Όχι. Εγώ δεν μπορώ ν' αφήσω εδώ, μόνους, τον πατέρα και τον αδελφό σου. Πρέπει να πηγαίνω κάθε πρωί, κι αν φύγω, είναι πιό εύκολο να πεθάνει ένας από τους Φέλιξ, ένας από την φαμίλια των φονιάδων, και να τον θάψουν εκεί δίπλα. Κι αυτό όχι! Χα! Αυτό ποτέ! Γιατί με τα νύχια μου θα τους ξεθάψω, κ' εγώ, μόνη, θα τους κομματιάσω πάνω στον τοίχο.

ΓΑΜΠΡΟΣ : (*Δυνατά*)

Άντε, πάλι, τα ίδια!

ΜΗΤΕΡΑ :

Συγχώρα με. (Παύση) Πόσον καιρό έχετε σχέση;

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Τρία χρόνια. Και τώρα, πιά, μπόρεσα ν' αγοράσω τ' αμπέλι.

ΜΗΤΕΡΑ :

Τρία χρόνια. Αυτή, όμως, είχε δεσμό, έτσι δεν είναι;

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Δεν ξέρω. Νομίζω όχι. Οι κοπελλιές πρέπει να βλέπουν καλά με ποιόν παντρεύονται.

ΜΗΤΕΡΑ :

Ναι. Εγώ δεν είδα κανέναν. Είδα τον πατέρα σου, κι όταν τον σκότωσαν, είδα τον τοίχο, μπροστά μου. Μιά γυναίκα κ' ένας άντρας, κι αυτό είν' όλο.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Εσύ ξέρεις ότ' η κοπέλλα μου είναι καλή.

ΜΗΤΕΡΑ :

Δεν λέω τ' αντίθετο. Πάντως, λυπάμαι που δεν ξέρω πώς ήταν η μάνα της.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Ε, και;

ΜΗΤΕΡΑ : (Κοιτάζοντάς τον)

Αγόρι μου

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Μα, τι θέλεις;

ΜΗΤΕΡΑ :

Λέω ότ' είν' αλήθεια! Έχεις δίκιο! Πότε θέλεις να πάω να την ζητήσω;

ΓΑΜΠΡΟΣ : (Χαρούμενος)

Πώς σού φαίνεται γιά την Κυριακή;

ΜΗΤΕΡΑ : (Σοβαρή)

Θα τής πάω τα ζαφειρένια σκουλαρίκια, που είναι παλιά, κ' εσύ θα τής αγοράσεις...

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Εσύ ξέρεις καλύτερα...

ΜΗΤΕΡΑ :

Θα τής αγοράσεις νταντελλένιες κάλτσες, και γιά σένα θα πάρεις δυό κουστούμια... Τρία! Δεν έχω άλλον εκτός από σένα!

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Φεύγω. Αύριο θα πάω να την δω

ΜΗΤΕΡΑ :

Ναι, ναι. Και να δούμε αν θα μου δώσεις χαρά μ' έξι εγγόνια, ή όσα σού κάνει κέφι, μιά που ο πατέρας σου δεν πρόφτασε να μου κάνει τόσα παιδιά.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Το πρώτο θά ναι γιά σένα.

ΜΗΤΕΡΑ :

Ναι, αλλά να κάνεις και κορίτσια, γιατί εγώ θέλω να κεντάω και να φτειάχνω νταντέλλες και νά μαι ήσυχη.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Είμαι σίγουρος ότι θα την αγαπήσεις την κοπέλλα μου.

ΜΗΤΕΡΑ :

Θα την αγαπήσω. (Κάνει να τον φιλήσει, αλλά μετανοιώνει) Πήγαινε, τώρα, είσαι πολύ μεγάλος γιά φι-

λιά. Αυτά τα δίνεις στην γυναίκα σου. (Παύση. Στον εαυτό της) Όταν γίνει γυναίκα σου.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Φεύγω.

ΜΗΤΕΡΑ :

Να σκάψεις καλά το μέρος του μύλου, που τό χεις παρατημένο.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Τό χαμέ αυτό!

ΜΗΤΕΡΑ :

Στην ευχή τού Θεού.

(Ο γαμπρός φεύγει. Η μητέρα του μένει καθισμένη με την πλάτη της στην πόρτα. Μιά γειτόνισσα εμφανίζεται στην πόρτα, ντυμένη στα μαύρα, με μαντήλα στο κεφάλι)

Πέρνα.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Τι κάνεις;

ΜΗΤΕΡΑ :

Όπως τα ξέρεις.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Κατέβηκα στην αγορά και ήρθα να σε δω. Μένουμε τόσο μακριά!...

ΜΗΤΕΡΑ :

Πάνε είκοσι χρόνια που δεν πατάω στο πάνω μέρος τού δρόμουν.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Εσύ καλά είσαι.

ΜΗΤΕΡΑ :

Το πιστεύεις;

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Όλα περνάνε. Πριν από δυό μέρες έφεραν τον γιό τής γειτόνισσάς μου, με τα δυό του μπράτσα κομμέν' από την μηχανή. (Κάθεται)

ΜΗΤΕΡΑ :

Τον Ραφαέλ;

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Ναι. Έτσ' είν' αυτά. Πολλές φορές σκέφτομαι ότι ο γιός σου κι ο γιός μου είναι καλύτερα εκεί που βρίσκονται, και κοιμούνται αναπαυμένοι και δεν ζουν με τον κίνδυνο να μείνουν άχρηστοι.

ΜΗΤΕΡΑ :

Σώπα. Λόγια είν' όλ' αυτά, όχι παρηγοριά.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Αχ!

ΜΗΤΕΡΑ :

Αχ! (Παύση)

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ : (Με θλίψη)

Κι ο γιός σου;

ΜΗΤΕΡΑ :

Βγήκε.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Τ' αγόρασε, τελικά, τ' αμπέλι;

ΜΗΤΕΡΑ :

Τυχερός ήταν.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Τώρα θα παντρευτεί.

ΦΕДЕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ

ΜΗΤΕΡΑ : (Σαν να ξυπνά, και μεταφέροντας την καρέκλα της κοντά στην καρέκλα τής γειτόνισσας)

Άκου.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ : (Με ύφος εμπιστευτικό)

Πες μου.

ΜΗΤΕΡΑ :

Εσύ γνωρίζεις την κοπέλλα του γιού μου;

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Καλό κορίτσι!

ΜΗΤΕΡΑ :

Ναι, αλλά...

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Αλλά κανείς δεν υπάρχει που να την ξέρει καλά. Μένει εκεί πέρα μόνη της, με τον πατέρα της, τόσο μακριά, στα δέκα χιλιόμετρα απ' το πιό κοντινό σπίτι. Μα είναι καλή. Συνηθισμένη στην μοναξιά.

ΜΗΤΕΡΑ :

Κ' η μητέρα της;

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Την μητέρα της την γνώριζα. Όμορφη. Έλαμπε το πρόσωπό της σαν των αγίων. Εμένα, όμως, δεν μ' άρεζε καθόλου. Δεν αγαπούσε τον άντρα της.

ΜΗΤΕΡΑ : (Δυνατά)

Μα, πόσα πράγματα ξέρετ' εσείς!

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Συγχώρα με. Δεν ήθελα να σε προσβάλω, αλλά είν' αλήθεια. Τώρα – ήταν τίμια, δεν ήταν; – κανείς δεν το ξέρει αυτό. Γι' αυτά κανείς δεν έλεγε κουβέντα. Κ' εκείν' ήταν περήφανη.

ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

ΜΗΤΕΡΑ :

Πάντα τα ίδια!

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Εσύ με ρώτησες.

ΜΗΤΕΡΑ :

Είναι που δεν ήθελα να τις ήξερε κανείς, ούτε την ζωντανή ούτε την πεθαμένη. Νά ταν σαν δύο αγριάγκαθα, που κανένας δεν τα κουβεντιάζει και που – σαν έρθει η στιγμή – αγκυλώνουν.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Δίκιο έχεις. Ο γιός σου αξίζει πολλά.

ΜΗΤΕΡΑ :

Αξίζει. Γι' αυτό τον προσέχω. Εμένα μού 'παν ότ' η κοπελλιά είχε δεσμό πριν από καιρό.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Τότε ήταν δεκαπέντε χρονών. Εκείνος, πιά, παντρεύτηκε πριν από δύο χρόνια, και μάλιστα με μιά ξαδέλφη της. Κανείς δεν θυμάται την σχέση τους.

ΜΗΤΕΡΑ :

Κ' εσύ πώς την θυμάσαι;

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Μα, με ρωτάς κάτι πράγματα!...

ΜΗΤΕΡΑ :

Καθένας θέλει να ξέρει 'κείνο που τον πονά. Ποιός ήταν ο δεσμός της;

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Ο Λεονάρδο.

ΜΗΤΕΡΑ :

ΦΕДЕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ

Ποιός Λεονάρδο;

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Ο Λεονάρδο των Φέλιξ.

ΜΗΤΕΡΑ : (*Σηκώνεται*)

Των Φέλιξ!

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Βρε καλή μου, σε τι φταίει ο Λεονάρδο; Ετούτος ήταν οχτώ χρονών όταν έγιναν όλα εκείνα.

ΜΗΤΕΡΑ :

Αλήθεια είναι. Αλλ' ακούω τ' όνομα Φέλιξ, και μου είναι το ίδιο. (*Μέσ' απ' τα δόντια της*) Φέλιξ, και μου γεμίζει το στόμα λάσπη, (*Φτύνει*) και πρέπει να φτύω, πρέπει να φτύω γιά να μην σκοτώσω.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Σύνελθε. Τι κερδίζεις μ' αυτό;

ΜΗΤΕΡΑ :

Τίποτα. Μα εσύ με καταλαβαίνεις.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Μην πας αντίθετα στην ευτυχία τού γιού σου. Μην του λες τίποτα. Εσύ 'σαι γριά. Κ' εγώ το ίδιο. Εμάς η θέση μας είναι να σωπαίνουμε.

ΜΗΤΕΡΑ :

Δεν θα τού πω τίποτα.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ : (*Φιλώντας την*)

Τίποτα.

ΜΗΤΕΡΑ : (*Ηρεμη*)

Οι καταστάσεις, βλέπεις...!

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

Φεύγω, γιατί σύντομα θά ρθουν οι δικοί μου από τον κάμπο.

ΜΗΤΕΡΑ :

Είδες τι ζεστή μέρα;

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Μαύρα ήταν τα παιδιά που πάνε το νερό στους θεριστάδες. Γειά σου, καλή μου.

ΜΗΤΕΡΑ :

Στο καλό.

(*Κατευθύνεται στην πόρτα που βρίσκεται στ' αριστερά. Στην μέση τής διαδρομής κοντοστέκεται και σταυροκοπιέται*)

ΑΥΛΑΙΑ

ΠΡΩΤΗ ΠΡΑΞΗ

Δεύτερη Εικόνα

Δωμάτιο βαμμένο τριανταφυλλί, με χαλκώματα και κλωνάρια λουλουδιών τού κάμπου. Στο κέντρο υπάρχει ένα τραπέζι με τραπεζομάντηλο. Είναι πρωί. Η πεθερά τού Λεονάρδο κρατά στα χέρια ένα μωρό. Το νανουρίζει. Η γυναίκα του πλέκει στην άλλη γωνία.

ΠΕΘΕΡΑ :

Νάνι, το παιδί τ' αλόγου,
τού μεγάλου αλόγου, νάνι,
που δεν ήθελε νερό.

Τούτο το νερό το μαύρο
από μέσ' απ' τα κλωνάρια
στο γεφύρι κάτω φτάνει,
κάθεται να ξαποστάσει
και μετά τραγούδι πιάνει.
Αχ, παιδάκι μου, ποιός ξέρει
τι να φέρνει το νερό,
πού 'ναι μακριά η ουρά του
μέσ' στο χόρτο αυτού τού κάμπου,
εδώ μέσα, στο χορτάρι το χλωρό.

ΓΥΝΑΙΚΑ : (*Χαμηλόφωνα*)

Κοιψήσου τώρα, γαρύφαλλό μου,
νερό δεν θέλει το άλογό μου.

ΠΕΘΕΡΑ :

ΦΕДЕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ

Κοιμήσου τώρα, τριαντάφυλλό μου,
άρχισε κλάμα το άλογό μου.
Έχει τα πόδια χτυπημένα
και παγωμένη τραχηλιά
και μία λάμα ασημένια
καρφί στα μάτια του βαθειά.
Στο ποτάμι κατεβαίναν,
αχ, συνέχεια κατεβαίναν
κ' έτρεχε πολύ το αίμα,
πιό πολύ κι από το ρέμα.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Κοιμήσου τώρα, γαρύφαλλό μου,
νερό δεν θέλει το άλογό μου.

ΠΕΘΕΡΑ :

Κοιμήσου τώρα, τριαντάφυλλό μου,
άρχισε κλάμα το άλογό μου.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Έχουν χρυσόμυγες πολλές
τα χείλια του τα πυρωμένα,
αλλά ν' αγγίξει δεν ποθεί
τής όχθης χώματα βρεγμένα.
Στο κακοτράχαλο βουνό
χλιμίντριζε μονάχο,
και το ποτάμι το νεκρό¹
είχε στολίδι στον λαιμό.
Αχ, άτι εσύ τρανό,
δεν ήθελες νερό!
Αχ, πόνος χιονισμένος,
άτι μου πρωινό!

ΠΕΘΕΡΑ :

Μην επιστρέφεις! Μείν' εκεί
και κλείσε το παραθυράκι,

ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

με το κλωνάρι των ονείρων,
με τ' όνειρο το κλωναράκι.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Κοιμάται το παιδάκι μου.

ΠΕΘΕΡΑ :

Σωπαίνει το παιδί μου.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Γι' άλογο το παιδάκι μου
έχει το μαξιλάρι.

ΠΕΘΕΡΑ :

Μιά κούνια από σίδερο.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Πάπλωμ' από μετάξι.

ΠΕΘΕΡΑ :

Νάνι, παιδί μου, νάνι σου.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Αχ, άτι εσύ τρανό,
δεν ήθελες νερό!

ΠΕΘΕΡΑ :

Να μην έρθεις, να μην μπεις!
Μόνον να τρέξεις στο βουνό,
στις γκριζωπές κοιλάδες,
τ' άλογο σε προσμένει το μικρό.

ΓΥΝΑΙΚΑ : (Κοιτάζοντας)

Κοιμάται το παιδάκι μου.

ΠΕΘΕΡΑ :

Ξαπλώνει το παιδί μου.

ΓΥΝΑΙΚΑ : (Πολύ χαμηλόφωνα)

ΦΕДЕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ

Κοιμήσου τώρα, γαρύφαλλό μου,
νερό δεν θέλει το άλογό μου.

ΠΕΘΕΡΑ : (*Ενώ σηκώνεται, και πάρα πολύ χαμηλόφωνα*)
Κοιμήσου τώρα, τριαντάφιν λό μου,
άρχισε κλάμα το άλογό μου.

(*Αποχωρεί με το παιδί. Μπαίνει μέσα ο Λεονάρδος*)

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Και το παιδί;

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Κοιμήθηκε.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Δεν ήταν καλά χθες. Όλη νύχτα έκλαιγε.

ΓΥΝΑΙΚΑ : (*Χαρούμενη*)

Σαν ντάλια είναι σήμερα. Κ' εσύ; Πήγες στο σπίτι
τού πεταλωτή;

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Από κεί έρχομαι. Το πιστεύεις; Έχει πάνω από δυό
μήνες, τώρα, που βάζω καινούργια πέταλα στο άλο-
γο, και πάντοτε τού πέφτουν. Απ' ότι φαίνεται, τα
ξεκαρφώνει πάνω στις πέτρες.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Μήπως φταίει που το χρησιμοποιείς πολύ;

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Όχι. Σχεδόν δεν το καβαλλάω.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Χθες, οι γειτόνισσες μού είπαν ότι σε είδανε στην
άκρη των λιβαδιών.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

Ποιά τό 'πε;

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Οι γυναίκες που μαζεύουν την κάππαρη. Φυσικά και
ξαφνιάστηκα. Εσύ ήσουν;

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Όχι. Τι δουλειά έχω 'γώ εκεί, σ' εκείνα τα ξεροτόπια;

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Αυτό είπα κ' εγώ. Άλλα το άλογο είχε σκάσει απ'
τον ιδρώτα.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Το είδες εσύ;

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Όχι. Η μητέρα μου.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Είναι με το παιδί;

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Ναι. Θέλεις ένα δροσιστικό με λεμόνι;

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Με καλά παγωμένο νερό.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Αφού δεν ήρθες γιά φαγητό...!

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Ήμουνα με τους ζυγιστάδες τού σταριού. Πάντα με
πιάνουν στην κουβέντα.

ΓΥΝΑΙΚΑ : (*Ετοιμάζοντας το αναψυκτικό, πολύ τρυφερή*)

Και πληρώνουν καλά;

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Όσο πρέπει.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Χρειάζομ' ένα φόρεμα, και το παιδί ένα σκουφί με φιόγκους.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ : (*Σηκώνεται*)

Πάω να το δω.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Να προσέχεις, γιατί κοιμάται.

ΠΕΘΕΡΑ : (*Μπαίνοντας*)

Μα, ποιός ξεθεώνει τ' άλογο στο τρέξιμο; Είναι κάτω, ξαπλωμένο, με τα μάτια γουρλωμένα, λες κ' έφτασε από την άκρη του κόσμου.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ : (*Απότομα*)

Εγώ.

ΠΕΘΕΡΑ :

Συγγνώμη. Δικό σου είναι.

ΓΥΝΑΙΚΑ : (*Δειλά*)

Ήταν με τους ζυγιστάδες του σταριού.

ΠΕΘΕΡΑ :

Δικό μου είναι; Δεν πά' να σκάσει. (*Κάθεται*)

(*Παύση*)

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Το δροσιστικό. Είναι κρύο;

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Ναι.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Ξέρεις ότι ζητάνε την ξαδέλφη μου;

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Πότε;

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Άνριο. Ο γάμος θα γίνει σ' ένα μήνα. Ελπίζω να έρθουν να μάς καλέσουν.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ : (*Σοβαρός*)

Δεν ξέρω.

ΠΕΘΕΡΑ :

Αυτούνού η μητέρα νομίζω πως δεν ήταν και πολύ ευχαριστημένη μ' αυτόν τον γάμο.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Κ' ίσως νά 'χει δίκιο. Αυτή θέλει προσοχή.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Δεν μ' αρέσει να βάζετε κακό στον νου σας για μιά καλή κοπέλλα.

ΠΕΘΕΡΑ :

Αυτά τα λέει γιατί την ξέρει. Δεν θυμάσαι που ήταν αρραβωνιαστικά του γιά τρία χρόνια;

(*Με υπονοούμενα*)

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Την άφησα, όμως. (*Στην γυναίκα του*) Θα βάλεις τα κλάματα, τώρα; Πάρ' τα 'πό 'κει! (*Τής κατεβάζει βίαια τα χέρια από το πρόσωπο*) Πάμε να δούμε το παιδί.

(*Φεύγονταν αγκαλιασμένοι*)

(*Εμφανίζεται η κοπέλλα, χαρούμενη. Βγαίνει στην σκηνή τρέχοντας*)

ΚΟΠΕΛΛΑ :

Κυρία.

ΠΕΘΕΡΑ :

Τι τρέχει;

ΚΟΠΕΛΛΑ :

Ήρθε στο μαγαζί ο γαμπρός κι αγόρασε ο τι καλύτερο υπήρχε.

ΠΕΘΕΡΑ :

Μόνος ήταν;

ΚΟΠΕΛΛΑ :

Όχι, με την μητέρα του. Σοβαρή, ψηλή. (*Την μιμείται!*) Μα, τι λούσο!

ΠΕΘΕΡΑ :

Έχουν λεφτά αυτοί.

ΚΟΠΕΛΛΑ :

Κι αγόρασαν κάτι νταντελλένιες κάλτσες...! Αχ, κάτι κάλτσες! Τ' όνειρο κάθε γυναίκας γιά τις κάλτσες της! Κοιτάξτε: είχε 'δω ένα χελιδόνι (*Δείχνει τον αστράγαλό της*), εδώ ένα καράβι (*Δείχνει την γάμπα της*) κ' εδώ ένα τριαντάφυλλο (*Δείχνει το μπούτι της*).

ΠΕΘΕΡΑ :

Κοπελλιά!

ΚΟΠΕΛΛΑ :

Ένα τριαντάφυλλο με τους σπόρους και με το βλαστάρι του! Αχ! Όλ' από μετάξι!

ΠΕΘΕΡΑ :

Θα συμπεθεριάσουν δυό καλοί λεφτάδες.

(*Εμφανίζεται ο Λεονάρδο με την γυναίκα του*)

ΚΟΠΕΛΛΑ :

Ήρθα γιά να σας πω τι πράγματ' αγοράζουν.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ : (*Δυνατά*)

Δεν μας ενδιαφέρει.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Άσ' την.

ΠΕΘΕΡΑ :

Λεονάρδο, μην κάνεις, πιά, κ' έτσι.

ΚΟΠΕΛΛΑ :

Συμπαθάτε με.

(*Φεύγει κλαίγοντας*)

ΠΕΘΕΡΑ :

Τι ζόρι έχεις να μαλώνεις με τον κόσμο;

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Δεν ζήτησα την γνώμη σου. (*Κάθεται*)

ΠΕΘΕΡΑ :

Καλά. (*Παύση*)

ΓΥΝΑΙΚΑ : (*Στον Λεονάρδο*)

Τι σου συμβαίνει; Ποιά ιδέα τριβελίζει μέσα στο κεφάλι σου; Μην μ' αφήνεις έτσι, χωρίς να ξέρω τίποτα...

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Κόφ' το.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Όχι. Θέλω να με κοιτάξεις και να μου το πεις.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Παράτα με. (*Σηκώνεται*)

ΦΕДЕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Που πάς, βρε παιδί μου;

ΛΕΟΝΑΡΔΟ : (*Απότομα*)

Μπορείς να το βουλώσεις;

ΠΕΘΕΡΑ : (*Αποφασιστικά, στην κόρη της*)

Κλείσ' το! (*Φεύγει ο Λεονάρδο*) Το παιδί! (*Φεύγει και ξανάρχεται με το παιδί στα χέρια της*)

(*Η γυναίκα του έχει μείνει όρθια, ακίνητη*)

Έχει τα πόδια χτυπημένα
και παγωμένη τραχηλιά
και μία λάμα ασημένια
καρφί στα μάτια του βαθειά.

Στο ποτάμι κατεβαίναν,
κ' έτρεχε πολύ το αίμα,
πιό πολύ κι από το ρέμα.

ΓΥΝΑΙΚΑ : (*Συνέρχεται αργά, σαν να ονειρεύεται*)

Κοιμήσου τώρα, γαρύφαλλό μου,
νερό δεν θέλει το άλογό μου.

ΠΕΘΕΡΑ :

Κοιμήσου τώρα, τριαντάφυλλό μου,
άρχισε κλάμα το άλογό μου.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Νάνι, το παιδί μου, νάνι.

ΠΕΘΕΡΑ :

Αχ, άτι εσύ τρανό,
δεν ήθελες νερό!

ΓΥΝΑΙΚΑ : (*Δραματικά*)

Να μην έρθεις, να μην μπεις!
Μόνον να τρέξεις στο βουνό!

ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

Αχ, πόνος χιονισμένος,
άτι μου πρωινό!

ΠΕΘΕΡΑ : (*Κλαίγοντας*)

Κοιμάται το παιδάκι μου...

ΓΥΝΑΙΚΑ : (*Κλαίγοντας και πλησιάζοντας αργά*)

Ξαπλώνει το παιδί μου...

ΠΕΘΕΡΑ :

Κοιμήσου τώρα, γαρύφαλλό μου,
νερό δεν θέλει το άλογό μου.

ΓΥΝΑΙΚΑ : (*Κλαίγοντας και ακουμπώντας στο τραπέζι*)

Κοιμήσου τώρα, τριαντάφυλλό μου,
άρχισε κλάμα το άλογό μου.

ΑΥΛΑΙΑ

ΠΡΩΤΗ ΠΡΑΞΗ

Τρίτη Εικόνα

Εσωτερικό τού πετρόσπιτου όπου μένει η νύφη. Στο βάθος υπάρχει ένας σταυρός από μεγάλα ροζ λουλούδια. Οι πόρτες είναι στρογγυλές, με νταντελένιες κουρτίνες και ροζ φιόγκους. Από τους σκληρούς και λευκούς τοίχους κρέμονται στρογγυλές βεντάλιες, γαλάζια βάζα και μικροί καθρέφτες.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Περάστε... (Πολύ καταδεκτική, γεμάτη από ταπεινή υποκρισία. Μπαίνουν ο γαμπρός και η μητέρα του. Η μητέρα φορά μαύρο μακρύ φόρεμα και νταντελένια μαντήλα. Ο γαμπρός φορά μαύρο βελούδινο κουστούμι και μεγάλη χρυσή καδένα) Θα καθήσετε; Τώρα έρχονται. (Φεύγει)

(Μένουν η μητέρα και ο γιός, καθισμένοι, ακίνητοι σαν αγάλματα. Μεγάλη παύση)

ΜΗΤΕΡΑ :

Έχεις ρολόι;

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Ναι. (Το βγάζει και το κοιτάζει)

ΜΗΤΕΡΑ :

Πρέπει να γυρίσουμε στην ώρα μας. Τι μακριά που μένουν αυτοί οι άνθρωποι!

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Τούτα τα χωράφια, όμως, είναι καλά.

ΜΗΤΕΡΑ :

Καλά είναι, αλλά πολύ απομακρυσμένα. Τέσσερις
ώρες δρόμος, κι ούτ' ένα σπίτι, ούτ' ένα δέντρο.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Έτσ' είναι τα ξερικά.

ΜΗΤΕΡΑ :

Ο πατέρας σου θα τα είχε σκεπάσει με δέντρα.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Χωρίς νερό;

ΜΗΤΕΡΑ :

Θα τό βρισκε αυτός. Στα τρία χρόνια, που ήμασταν
παντρεμένοι, φύτεψε δέκα κερασιές. (*Anαπολεί*) Τις
τρεις καρυδιές τού μύλου, ένα ολόκληρο αμπέλι κ'
ένα φυτό, που το λένε Δία, και κάνει κοκκινωπά
λουλούδια, αλλά ξεράθηκε.

ΓΑΜΠΡΟΣ : (*Γιά την νύφη*)

Μάλλον θα ντύνεται.

(*Μπαίνει μέσα ο πατέρας τής νύφης. Είναι ηλικιωμένος, με
άσπρα μαλλιά, λαμπερά. Έχει το κεφάλι του σκυφτό. Η μη-
τέρα και ο γαμπρός σηκώνονται και κάνουν χειραψία σιω-
πηλοί*)

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Μακρινό το ταξίδι;

ΜΗΤΕΡΑ :

Τέσσερις ώρες. (*Κάθονται*)

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Ήρθατε απ' τον μακρύ τον δρόμο.

ΜΗΤΕΡΑ :

Εγώ είμαι, πιά, γριά γιά να πηγαίνω από τις όχθες
τού ποταμού.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Ζαλίζεται. (*Παύση*)

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Καλή η σοδειά τής στύπας.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Πραγματικά καλή.

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Στην εποχή μου, ούτε στύπα δεν φύτρωνε σ' αυτή
την γη. Χρειάστηκε να την παιδέψω – μέχρι και να
την κλάψω – γιά να μας δώσει κάτι χρήσιμο.

ΜΗΤΕΡΑ :

Τώρα, όμως, καρπίζει. Μην παραπονιέσαι. Εγώ δεν
έρχομαι να σου ζητήσω τίποτα.

ΠΑΤΕΡΑΣ : (*Χαμογελώντας*)

Εσύ 'σαι πιό πλούσια 'πό 'μένα. Τ' αμπέλι' αξίζουν
έναν σωρό χρήματα. Κάθε κληματσίδα, έν' ασημέ-
νιο νόμισμα. Αυτό, που με στεναχωρεί, είναι που τα
χωράφια... – καταλαβαίνεις; – είναι ξεχωριστά. Εμέ-
να μ' αρέσει νά 'ναι όλα μαζί. Έν' αγκάθι έχω μέσα
στην καρδιά μου, κι αυτό είν' εκείνος ο κηπάκος,
μέσα στα χωράφια μου, που δεν θέλουν να μού τον
πουλήσουν ούτε γιά όλο το χρυσάφι τού κόσμου.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Αυτά συμβαίνουν συνήθως.

ΠΑΤΕΡΑΣ :

ΦΕДЕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ

Αν μπορούσαμε, με είκοσι ζευγάρια βόδια, να κουβαλήσουμε τ' αμπέλια σου εδώ και να τα βάλουμε στην πλαγιά, τι καλά που θά 'τανε!

ΜΗΤΕΡΑ :

Γιά ποιόν λόγο;

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Το δικό μου είναι δικό της, και το δικό σου δικό του.
Γι' αυτό. Γιά να τα βλέπουμε όλα μαζί. Όλα μαζί είναι μιά ομορφιά!

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Και θά 'ταν και λιγότερ' η δουλειά.

ΜΗΤΕΡΑ :

'Όταν εγώ πεθάνω, πουλάτ' εκείνο κι αγοράζετ' εδώ κοντά.

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Πουλημα, πουλημα! Μπα! Η αγορά, συμπεθέρα, η αγορά είναι το παν. Αν είχα γιούς εγώ, θα είχ' αγοράσει όλο τούτο το βουνό, μέχρι τα μέρη τού ρέματος. Δεν είναι, βέβαια, καλή γη, αλλά με τα μπράτσα γίνεται καλή, κ' επειδή δεν περνάει κόσμος από 'δω, κανείς δεν σου κλέβει τα φρούτα και μπορείς να κοιμάσαι ήσυχος. (Παύση)

ΜΗΤΕΡΑ :

Εσύ ξέρεις γιά ποιόν σκοπό έρχομαι.

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Ναι.

ΜΗΤΕΡΑ :

. Λοιπόν;

ΠΑΤΕΡΑΣ :

ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

Εντάξει μου φαίνεται. Αυτοί τα μιλήσανε.

ΜΗΤΕΡΑ :

Ο γιός μου καλοστέκεται.

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Κ' η κόρη μου το ίδιο.

ΜΗΤΕΡΑ :

Ο γιός μου είναι όμορφος. Δεν γνώρισε άλλη γυναίκα. Και η τιμή του πιό καθαρή κι από σεντόνι που απλώθηκε στον ήλιο.

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Τι να σου λέω γιά την δική μου. Από τις τρεις ζυμώνει, με τον αυγερινό. Ποτέ δεν μιλά, απαλή σαν το μαλλί, κεντάει κάθε είδους κέντημα, και με τα δόντια της μπορεί να κόψει και τριχιά.

ΜΗΤΕΡΑ :

Ο Θεός να ευλογεί το σπιτικό σου.

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Ο Θεός να το ευλογεί.

(Εμφανίζεται η υπηρέτρια με δύο δίσκους. Ο ένας έχει ποτήρια κι ο άλλος έχει γλυκά)

ΜΗΤΕΡΑ : (Στον γιό)

Γιά πότε θέλετε τον γάμο;

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Γιά την Πέμπτη που μάς έρχεται.

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Την ημέρα που κλείνει τα εικοσιδύο της.

ΜΗΤΕΡΑ :

Εικοσιδύο! Αυτή την ηλικία θα είχε ο γιός μου ο με-

ΦΕДЕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ

γάλος, αν ζούσε. Και θα ζούσε, έτσι ζεστός κι αρσενικός που ήταν, αν οι άνθρωποι δεν είχαν βρει τα μαχαίρια.

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Μην τα σκέφτεσαι αυτά.

ΜΗΤΕΡΑ :

Κάθε λεπτό. Βάλε το χέρι στην καρδιά μου και θα δεις.

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Την Πέμπτη, λοιπόν. Έτσι δεν είναι;

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Έτσι είναι.

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Το ζευγάρι κ' εμείς θα πάμε με τ' αμάξι μέχρι την εκκλησία, γιατ' είναι μακριά, κ' οι καλεσμένοι θα έρθουν με τα κάρρα και με τ' άλογα που θα φέρουν.

ΜΗΤΕΡΑ :

Σύμφωνοι. (Περνά η υπηρέτρια)

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Πες της ότι μπορεί να έρθει. (Στην μητέρα) Πολύ θα χαρώ να σου αρέσει.

(Εμφανίζεται η νύφη. Έχει τα χέρια κατεβασμένα, σ' ένδειξη σεμνότητας, και το κεφάλι σκυμμένο)

ΜΗΤΕΡΑ :

Πλησίασε. Είσ' ευχαριστημένη;

ΝΥΦΗ :

Μάλιστα, κυρία.

ΠΑΤΕΡΑΣ :

ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

Δεν χρειάζεται να στέκεσαι σαν ξένη. Στο κάτωκάτω, αυτή θα γίνει μητέρα σου.

ΝΥΦΗ :

Ευχαριστημένη είμαι. Όταν είπα το «ναι», το είπα γιατί ήθελα.

ΜΗΤΕΡΑ :

Φυσικά. (Τής πιάνει το πηγούνι) Κοίταξέ με.

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Σ' όλα της μοιάζει την γυναίκα μου.

ΜΗΤΕΡΑ :

Ναι; Τι όμορφο βλέμμα! Ξέρεις τι σημαίνει παντρειά, κορίτσι μου;

ΝΥΦΗ : (Σοβαρή)

Ξέρω.

ΜΗΤΕΡΑ :

Ένας άντρας, μερικά παιδιά κ' ένας τοίχος – δυό πήχες φάρδος – για όλα τα υπόλοιπα.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Μήπως χρειάζεται και τίποτ' άλλο;

ΜΗΤΕΡΑ :

Όχι. Να ζήσουν όλοι! Αυτό μόνο. Να ζήσουν!

ΝΥΦΗ :

Θα τα καταφέρω.

ΜΗΤΕΡΑ :

Κ' εδώ είναι κάτι δώρα.

ΝΥΦΗ :

Ευχαριστώ.

ΠΑΤΕΡΑΣ :

ΦΕДЕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ

Δεν παίρνετε κάτι;

ΜΗΤΕΡΑ :

Εγώ δεν θέλω. (*Στον γαμπρό*) Εσύ;

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Θα πάρω. (*Παίρνει ένα γλυκό. Η νύφη παίρνει άλλο ένα*)

ΠΑΤΕΡΑΣ : (*Στον γαμπρό*)

Κρασί;

ΜΗΤΕΡΑ :

Δεν το πίνει.

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Καλύτερα!

(*Παύση. Όλοι είναι όρθιοι*)

ΓΑΜΠΡΟΣ : (*Στην νύφη*)

Θα έρθω αύριο.

ΝΥΦΗ :

Τι ώρα;

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Στις πέντε.

ΝΥΦΗ :

Θα σε περιμένω.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Όταν φεύγω από κοντά σου, νιώθω μιά μεγάλη ψύχρα και κάτι σαν κόμπο στον λαιμό.

ΝΥΦΗ :

Όταν θα γίνεις άντρας μου, δεν θα το ξανανιώσεις.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

ΜΙΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

Ετσι λέω κ' εγώ.

ΜΗΤΕΡΑ :

Πάψε. Ο ήλιος δεν περιμένει. (*Στον πατέρα*) Σύμφωνοι σε όλα;

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Σύμφωνοι.

ΜΗΤΕΡΑ : (*Στην υπηρέτρια*)

Γειά σου.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Στην ευχή τού Θεού να πάτε.

(*Η μητέρα φιλά την νύφη και αποχωρούν σιωπηλοί*)

ΜΗΤΕΡΑ : (*Μπροστά στην πόρτα*)

Γειά σου, παιδί μου.

(*Η νύφη απαντά χαιρετώντας με το χέρι της*)

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Να σας πάω μέχρι έξω. (*Φεύγοντας*)

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Καίγομαι να δω τα δώρα.

ΝΥΦΗ : (*Απότομα*)

Φύγε.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Αχ, καλέ, δείξ, τα μου!

ΝΥΦΗ :

Δεν θέλω.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Μόνον τις κάλτσες. Λένε ότι είναι όλο νταντέλλα.
Έλα!

ΝΥΦΗ :

Είπαμε όχι!

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Γιά τ' όνομα τού Θεού. Καλά. Φαίνεται να μην έχεις
όρεξη γιά παντρειά.

ΝΥΦΗ : (*Δαγκώνει το χέρι της με θυμό*)

Αχ!

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Κορίτσι μου, καλή μου, τι σου συμβαίνει; Λυπάσαι
που θ' αφήσεις την βασιλική ζωή; Μην βάζεις κακό
με τον νου σου. Έχεις λόγο; Κανέναν. Πάμε να δού-
με τα δώρα. (*Παίρνει το κουτί*)

ΝΥΦΗ : (*Tην πιάνει απ' τους καρπούς των χεριών*)

Ασ' το κάτω.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Αχ, μωρέ!

ΝΥΦΗ :

Ασ' το κάτω είπα.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Έχεις πιό πολλή δύναμη κι από έναν άντρα.

ΝΥΦΗ :

Δεν έχω κάνει εγώ αντρικές δουλειές; Μακάρι νά
'μουν άντρας!

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Μην μιλάς έτσι!

ΝΥΦΗ :

Σώπα, είπα. Ας μιλήσουμε γι' άλλο πράγμα.

(*To φως σιγοχάνεται από την σκηνή. Μεγάλη παύση*)

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Άκουσες ένα άλογο χθες βράδυ;

ΝΥΦΗ :

Τι ώρα;

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Στις τρεις.

ΝΥΦΗ :

Θα ήταν κανένα άλογο που ξέφυγε απ' την αγέλη.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Όχι. Κουβαλούσε καβαλλάρη.

ΝΥΦΗ :

Πώς το ξέρεις;

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Τον είδα. Ήταν σταματημένος στο παραθύρι σου.
Εντύπωση μου 'κανε.

ΝΥΦΗ :

Δεν ήταν ο αρραβωνιαστικός μου; Μερικές φορές
περνά, τέτοιες ώρες.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Όχι.

ΝΥΦΗ :

Εσύ τον είδες;

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Ναι.

ΝΥΦΗ :

Ποιός ήταν;

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Ήταν ο Λεονάρδο.

ΝΥΦΗ : (Δυνατά)

Ψέματα! Ψέματα! Γιατί νά 'ρθει εδώ;

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Ήρθε.

ΝΥΦΗ :

Σκάσε! Καταραμένη νά 'ναι η γλώσσα σου!

(Ακούγεται ο θόρυβος ενός αλόγου)

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ : (Στο παράθυρο)

Κοίτα, σκύψε να δεις. Ήταν αυτός;

ΝΥΦΗ :

Αυτός ήταν!

ΓΡΗΓΟΡΗ ΑΥΛΑΙΑ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΡΑΞΗ

Πρώτη Εικόνα

Είσοδος τού σπιτιού τής νύφης. Στο βάθος πόρτα. Νύχτα. Η νύφη βγαίνει με λευκό φουσκωτό μεσοφόρι, γεμάτο από νταντέλλες και κεντίδια, μ' έναν λευκό κορσέ, με τα μπράτσα γυμνά. Το ίδιο και η υπηρέτρια.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Εδώ θα σου τελειώσω το χτένισμα.

ΝΥΦΗ :

Δεν μπορείς να κάτσεις εκεί μέσα, με τέτοια ζέστη.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Σε τούτα τα μέρη δεν δροσίζει ούτε την αυγή.
(Η Νύφη κάθεται σε μιά χαμηλή καρέκλα και κοιτάζεται σ' ένα φορητό καθρεφτάκι. Η υπηρέτρια την χτενίζει)

ΝΥΦΗ :

Η μάνα μου ήταν από μιά περιοχή που είχε πολλά δέντρα. Από πλούσια γη.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Αμ, γι' αυτό ήταν τόσο πρόσχαρη!

ΝΥΦΗ :

Αλλά μαράθηκ' εδώ πέρα.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Η μοίρα.

ΝΥΦΗ :

Έτσι μαραινόμαστε όλες. Φωτιές βγάζουν οι τοίχοι.
Αχ! Μην τραβάς τόσο πολύ.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Το κάνω γιά να σου φτειάξω καλύτερα τούτη την μπούκλα. Θέλω να πέφτει πάνω στο μέτωπό σου. (*H νύφη κοιτάζεται στον καθρέφτη*) Τι όμορφη που είσαι! Αχ!

(*Tην φιλά με πάθος*)

ΝΥΦΗ : (*Σοβαρή*)

Συνέχισε να με χτενίζεις.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ : (*Xτενίζοντάς την*)

Καλότυχη εσύ, που θ' αγκαλιάσεις άντρα, που θα τον φιλήσεις, που θα νιώσεις το βάρος του!

ΝΥΦΗ :

Σώπα.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Και το καλύτερο είναι όταν ξυπνάς και τον νιώθεις δίπλα σου κ' εκείνος σου χαιδεύει τους ώμους με την ανάσα του, σαν την φτερούγα τού αηδονιού.

ΝΥΦΗ : (*Δυνατά*)

Θα σωπάσεις, επιτέλους;

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Βρε, κορίτσι μου! Τ' είναι ο γάμος; Ένα πράγμα είναι ο γάμος, και τίποτ' άλλο. Νά 'ναι τα γλυκά; Νά 'ναι τα μπουκέτα τα λουλούδια; Όχι. Ένα κρεβάτι λαμπερό είναι, κ' ένας άντρας και μιά γυναίκα.

ΝΥΦΗ :

Δεν πρέπει να τα λες αυτά.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Άλλο αυτό. Μα είναι πολύ γλυκό πράγμα!

ΝΥΦΗ :

Ή πολύ πικρό.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Τ' άνθη πορτοκαλιάς θα σου τα βάλω από 'δω μέχρι εδώ, ώστε να λάμπει το στεφάνι πάνω στο χτένισμά σου.

(*Δοκιμάζει πάνω της ένα κλωνάρι από άνθη πορτοκαλιάς*)

ΝΥΦΗ : (*Kοιτάζεται στον καθρέφτη*)

Φέρ' εδώ.

(*Παίρνει το στεφάνι, το παρατηρεί κι αφήνει το κεφάλι της πεσμένο απελπισμένα*)

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Τι έγινε τώρα;

ΝΥΦΗ :

Παράτα με.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Δεν είν' ώρα, τώρα, γιά στενοχώριες. (*Zωηρά*) Φέρε μου το στεφάνι. (*H νύφη ρίχνει το στεφάνι*) Έλα, βρε κορίτσι μου! Ποιά τιμωρία περιμένεις και ρίχνεις το στεφάνι σου στο πάτωμα; Σήκωσε πάνω το μέτωπό σου! Μήπως δεν θέλεις να παντρευτείς; Πες το. Προλαβαίνεις να το μετανιώσεις. (*Σηκώνεται*)

ΝΥΦΗ :

Σύννεφα είναι. Κ' ένας κακός άνεμος στην μέση τους. Ποιά δεν τον έχει;

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Εσύ τον αγαπάς τον αρραβωνιαστικό σου.

ΝΥΦΗ :

Τον αγαπώ.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Ναι, ναι, είμαι σίγουρη.

ΝΥΦΗ :

Τούτο το βήμα, όμως, είναι πολύ μεγάλο.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Πρέπει να το κάνεις.

ΝΥΦΗ :

Τώρα, πιά, το υποσχέθηκα.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Θα σου βάλω το στεφάνι.

ΝΥΦΗ : (Κάθεται)

Βιάσου, γιατί πρέπει νά 'ρχονται.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Θά 'χουν, ακόμη, τουλάχιστον δυό ώρες δρόμο μπροστά τους.

ΝΥΦΗ :

Πόσο είναι από 'δω μέχρι την εκκλησία;

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Γύρω στα τριάντα χιλιόμετρα, απ' το ποτάμι, γιατί από τον δρόμο είναι το διπλό.

(Η νύφη σηκώνεται και η υπηρέτρια ενθουσιάζεται βλέποντάς την)

Το πρωινό του γάμου της,
η νύφη να ξυπνήσει,
γιατί τού κόσμου οι ποταμοί
τής φέρνουν το στεφάνι!

ΝΥΦΗ : (Χαμογελαστή)

Πάμε.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ : (Την φιλά μ' ενθουσιασμό και χορεύει γύρω της)

Και με το πράσινο κλωνί^{τής ανθισμένης δάφνης}
η νύφη να ξυπνήσει.
Γιά τον κορμό και το κλωνί^{τής ανθισμένης δάφνης}
η νύφη να ξυπνήσει!
(Ακούγονται δυνατά χτυπήματα στην πόρτα)

ΝΥΦΗ :

Ανοιξε! Πρέπει νά 'ν' οι πρώτοι καλεσμένοι.
(Φεύγει)
(Η υπηρέτρια ανοίγει ζαφνιασμένη)

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Εσύ;

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Εγώ. Καλημέρα.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Ο πρώτος!

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Δεν μ' έχουν καλέσει;

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Ναι.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Γι' αυτό ήρθα.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Και η γυναίκα σου;

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Εγώ ήρθα με τ' άλογο. Αυτή φτάνει από τον δρόμο.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Δεν συνάντησες κανέναν άλλον;

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Τους προσπέρασα με τ' άλογο.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Θα το σκοτώσεις το ζωντανό με τόσο τρέξιμο.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Όταν είναι να πεθάνει, ας πεθάνει!

(Παύση)

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Κάτσε. Κανείς δεν σηκώθηκε ακόμα.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Κ' η νύφη;

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Τώρ' αμέσως θα πάω να την ντύσω.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Η νύφη! Θά 'ν' ευχαριστημένη!

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ : (Αλλάζοντας συζήτηση)

Και το παιδί;

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Ποιό παιδί;

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Ο γιός σου.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ : (Θυμάται σαν να ονειρεύεται)

A!

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Θα τον φέρουν;

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Όχι.

(Πάνση. Από πολύ μακριά ακούγονται φωνές που τραγουδούν)

ΦΩΝΕΣ :

Το πρωινό τού γάμου της,
η νύφη να ξυπνήσει!

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Το πρωινό τού γάμου της,
η νύφη να ξυπνήσει.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Είναι οι καλεσμένοι. Βρίσκονται, ακόμη, μακριά.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ : (Σηκώνεται)

Η νύφη θα φορέσει ένα μεγάλο στεφάνι, έτσι δεν είναι; Δεν θά 'πρεπε να είναι τόσο μεγάλο. Καλύτερα θα τής καθόταν ένα πιο μικρό. Έφερε κιόλας ο γαμπρός τ' άνθη πορτοκαλιάς που θα βάλει στο στήθος της;

ΝΥΦΗ : (Εμφανίζεται με το μεσοφόρι, ακόμη, και με τ' άνθη πορτοκαλιάς επάνω της)

Το έφερε.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ : (Δυνατά)

Μην βγαίνεις έτσι.

ΝΥΦΗ :

Και γιατί; (Σοβαρή) Γιατί ρωτάς αν έφεραν τ' άνθη πορτοκαλιάς; Έχεις κάποιον λόγο;

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Κανέναν. Τι λόγο να έχω; (*Πλησιάζει*) Εσύ, που με γνωρίζεις καλά, ξέρεις ότι δεν έχω. Γιά πες μου: τι ήμουνα εγώ γιά 'σένα; Γιά φρεσκάρισε λίγο την μνήμη σου. Δυό βόδια, όμως, και μιά παλιοκαλύβα, δεν είναι σχεδόν τίποτα. Αυτό είναι τ' αγκάθι.

ΝΥΦΗ :

Γιά ποιόν λόγο ήρθες;

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Γιά να δω τον γάμο σου.

ΝΥΦΗ :

Κ' εγώ είδα τον δικό σου!

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Δεμένο από 'σένα, απ' τα δυό σου χέρια. Εμένα μπορούν να με σκοτώσουν, αλλά δεν μπορούν να με φτύσουν. Ακόμη και το χρυσάφι, που τόσο λάμπει, φτύνει μερικές φορές.

ΝΥΦΗ :

Ψέματα!

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Δεν θέλω να μιλήσω, γιατί το αίμα μου ανάβει, και δεν θέλω ν' ακούσουν τις φωνές μου όλοι αυτοί οι λόφοι.

ΝΥΦΗ :

Οι δικές μου φωνές θα ήταν πιό δυνατές.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Αυτές οι κουβέντες δεν μπορούν να συνεχιστούν. Εσύ δεν πρέπει να μιλάς γιά τα περασμένα. (*Η υπηρέτρια κοιτάζει προς την πόρτα κ' έχει καταληφθεί από ανησυχία*)

ΝΥΦΗ :

Δίκιο έχεις. Εγώ δεν πρέπει ούτε καν να σου μιλάω. Άλλα φουντών' η ψυχή μου όταν σε βλέπω νά 'ρχεσαι να με δεις και να παρατηρήσεις τον γάμο μου και να με ρωτήσεις με πονηριά γιά τ' άνθη πορτοκαλιάς. Φύγε και πήγαινε να περιμένεις την γυναίκα σου στην πόρτα.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Μήπως εσύ κ' εγώ δεν μπορούμε να μιλήσουμε;

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ : (*Με θυμό*)

Όχι. Δεν μπορείτε να μιλήσετε.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Μετά τον γάμο μου, σκέφτομαι νύχτα-μέρα ποιανού ήταν το φταίξιμο, και κάθε φορά που το σκέφτομαι, βγαίνει ένα καινούργιο φταίξιμο που τρώει το προηγούμενο. Πάντοτε, όμως, υπάρχει φταίξιμο!

ΝΥΦΗ :

Ένας άντρας, με τ' άλογό του, και ξέρει πολλά και μπορεί πολλά, όταν κοιτάζει να πλανέψει μιά κοπέλλα που μένει στην ερημιά. Άλλα εγώ έχω περηφάνια. Γι' αυτό παντρεύομαι. Και θα κλειστώ μέσα, με τον άντρα μου, που πρέπει να τον αγαπώ πιό πάνω απ' όλους.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Η περηφάνια δεν θα σού χρησιμέψει σε τίποτα.

(*Πλησιάζει*)

ΝΥΦΗ :

Μην πλησιάζεις!

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Να σωπαίνεις και να καίγεσαι είναι η πιό μεγάλη τι-

ΦΕДЕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ

μωρία που μπορούμε να ρίξουμε πάνω μας. Σε τι μ' αωφέλησ' εμένα η περηφάνια και το να μην σε βλέπω και το να σ' αφήνω ξάγρυπνη νύχτες και νύχτες; Σε τίποτα! Μόνον που άναψα φωτιά στον εαυτό μου! Γιατί εσύ νομίζεις ότι ο χρόνος γιατρεύει και ότ' οι τοίχοι σκεπάζουν, μα δεν είν' αλήθεια, δεν είν' αλήθεια. Όταν τα πράγματα φτάνουν στο μεδούλι, κανείς δεν μπορεί να τα ξερριζώσει!

ΝΥΦΗ : (*Τρέμοντας*)

Δεν μπορώ να σ' ακούω. Δεν μπορώ ν' ακούω την φωνή σου. Είναι σαν να πίνω ένα μπουκάλι τσίπουρο και να κοιμάμαι σ' ένα στρώμ' από τριαντάφυλλα. Και με σέρνει και ξέρω πως πνίγομαι, μα πίσω της πηγαίνω.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ : (*Αρπάζοντας τον Λεονάρδο από τα πέτα*)

Πρέπει να φύγεις τώρ' αμέσως!

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Είναι η τελευταία φορά που μιλώ μαζί της. Μην φοβάσαι τίποτα.

ΝΥΦΗ :

Και ξέρω πως έχω τρελαθεί, και ξέρω πως έχω το στήθος σαπισμένο που τον ανέχομαι, μα στέκω εδώ ακίνητη, ακούγοντάς τον και βλέποντάς τον να κουνά τα χέρια του.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Δεν θα ησυχάσω αν δεν σου πω αυτά τα πράγματα. Εγώ παντρεύτηκα. Παντρέψου κ' εσύ τώρα.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ : (*Στον Λεονάρδο*)

Παντρεύεται, λοιπόν!

ΦΩΝΕΣ : (*Κοντινά τραγούδια*)

ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

Το πρωινό τού γάμου της,
η νύφη να ξυπνήσει.

ΝΥΦΗ :

Η νύφη να ξυπνήσει!

(*Πηγαίνει τρέχοντας στο δωμάτιό της*)

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Ο κόσμος είναι κιόλας εδώ. (*Στον Λεονάρδο*) Μην ξαναπλησιάσεις σ' αυτήν.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Μην ανησυχείς. (*Φεύγει απ' τ' αριστερά*)
(*Αρχίζει να ζημερώνει*)

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ : (*Μπαίνοντας*)

Το πρωινό τού γάμου της,
η νύφη να ξυπνήσει,
και να γυρνούν τραγουδιστές,
και καθ' ένα μπαλκόνι
στεφάνι ας στεφανώνει.

ΦΩΝΕΣ :

Η νύφη να ξυπνήσει!

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ : (*Κάνοντας σαματά*)

Και με το πράσινο κλωνί^α
αγάπης ανθισμένης
η νύφη να ξυπνήσει.

Γιά τον κορμό και το κλωνί^α
τής ανθισμένης δάφνης
η νύφη να ξυπνήσει!

ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΟΠΕΛΛΑ : (*Μπαίνοντας*)

Η νύφη να ξυπνήσει,
με το μακρύ μαλλάκι της,
χιονάτη πουκαμίσα,

ΦΕДЕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΩΙΑ ΛΟΡΚΑ

τις ασημένιες μπότες της,
που λάμπουνε πολύ,
κ' εκεί ψηλά, στο μέτωπο,
νά 'χει το γιασεμί.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Αχ, βοσκοπούλα μου καλή,
φεγγάρι βγαίνει να σε δει!

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Αχ, παλληκάρι λεβεντιά,
άσε το σκιάδι στην ελιά!

ΠΡΩΤΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ : (*Μπαίνει με το καπέλλο ψηλά*)

Η νύφη να ξυπνήσει,
κι από τον κάμπο φτάνει
τού γάμου η γιορτή,
με ντάλιες μες στους δίσκους,
με τ' αγαθό ψωμί.

ΦΩΝΕΣ :

Η νύφη να ξυπνήσει!

ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Η νύφη μας εφόρεσε
το κάτασπρο στεφάνι
και ο γαμπρός μ' ολόχρυσες
κορδέλλες τής το πιάνει.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Από τού κίτρου την ευχάριστη οσμή
η νύφη τώρα δεν μπορεί να κοιμηθεί.

ΤΡΙΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ : (*Μπαίνοντας*)

Και ο γαμπρός, γιά το γλυκό το πορτοκάλι,
τραπεζομάντηλο τής φέρνει και κουτάλι.
(*Μπαίνουν τρεις καλεσμένοι*)

ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

ΠΡΩΤΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ

Ξύπνα, περιστεράκι μου,
και η αυγή θα διώξει
ετούτη την καμπάνα,
που είναι σκοτεινή.

ΚΑΛΕΣΜΕΝΟΣ

Η νύφη μας, ολόλευκη
παρθένα είναι τώρα,
και αύριο κυρία θα γενεί.

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Μελαχρινή μου, έλα,
και σύρε την ουρά σου,
πού 'ναι μεταξωτή.

ΚΑΛΕΣΜΕΝΟΣ :

Έλα, μελαχρινούλα,
δροσιά γιά να σκορπίσει
το κρύο το πρωί.

ΠΡΩΤΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ :

Ξύπνα, κυρά μου, ξύπνα. Δεν ξυπνάς;
Μας ρίχνει ο αγέρας άνθη πορτοκαλιάς.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Θέλω να σού κεντήσω ένα δεντράκι,
γεμάτο με κορδέλλες πορφυρές,
κάθε κορδέλλα κ' ερωταγγελάκι,
κι ολόγυρα εγκάρδιες ευχές.

ΦΩΝΕΣ :

Η νύφη να ξυπνήσει.

ΠΡΩΤΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ :

Το πρωτιό τού γάμου της!

ΚΑΛΕΣΜΕΝΟΣ :

ΦΕДЕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ

Το πρωτό του γάμου σου,
τι όμορφη που θά 'σαι,
μοιάζεις με άνθος του βουνού,
με την γυναίκα αρχηγού.

ΠΑΤΕΡΑΣ : (*Μπαίνοντας*)

Ο γαμπρός μας τώρα παίρνει
την γυναίκα αρχηγού,
και στα βόδια θα φορτώσει
τα κουτιά του θησαυρού!

ΤΡΙΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Είν' ο γαμπρός ανθός χρυσός,
και στο περπάτημά του
μαζεύονται γαρύφαλλα
στα πόδια τα δικά του.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Αχ, κοπελιά μου, ευτυχισμένη!

ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ :

Η νύφη να ξυπνήσει.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Αρχοντοπούλα μου, εσύ!

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Από τα παραθύρια μας
ο γάμος μάς φωνάζει.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Έξω να βγει η νύφη μας.

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Έξω να βγει, να βγει!

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

Χτυπήστε τις καμπάνες,
ξαναχτυπήστε τις!

ΠΡΩΤΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ :

Εδώ να 'ρθεί, έξω να βγει!

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Σαν ταύρος ξεσηκώνεται
τούτος ο γάμος τώρα!

(Εμφανίζεται η νύφη, με μαύρο φόρεμα τού 1900, εφαρμοστό στους γοφούς, που έχει μακριά ουρά με πλισαρισμένα τούλια και σκληρές νταντέλλες. Πάνω από τα μαλλιά τού μετώπου της φορά το στεφάνι με τ' άνθη πορτοκαλιάς. Ακούγονται κιθάρες. Οι κοπέλλες φιλούν την νύφη)

ΤΡΙΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Ποιό άρωμα φόρεσες στα μαλλιά σου;

ΝΥΦΗ : (*Γελώντας*)

Κανένα.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΟΠΕΛΛΑ : (*Κοιτάζοντας το φόρεμα*)

Το ύφασμά του είναι άλλο πράγμα.

ΠΡΩΤΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ :

Να κι ο γαμπρός!

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Χαίρεται!

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ : (*Τού βάζει ένα λονλούδι στο αντί*)

Είν' ο γαμπρός
ανθός χρυσός.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Τής αύρας η γαλήνη
τα μάτια του λαμπρύνει!

ΦΕДЕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ

(Ο γαμπρός πηγαίνει κοντά στην νύφη)

ΝΥΦΗ :

Γιατί φόρεσες αυτά τα παπούτσια;

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Είναι πιο γιορτινά από τα μαύρα.

ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΛΕΟΝΑΡΔΟ: (Μπαίνει και φιλά την νύφη)

Να ζήσετε!

(Όλες μιλούν με θόρυβο)

ΛΕΟΝΑΡΔΟ : (Μπαίνει μέσα σαν από υποχρέωση)

Στεφάνι βάζουν στο μαλλί
τής παντρεμένης, το πρωί.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Και των μαλλιών σου τα νερά,
τού κάμπου θά 'ναι η χαρά!

ΜΗΤΕΡΑ : (Στον πατέρα)

Κι αυτοί εδώ είναι;

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Συγγενείς είναι. Σήμερα συγχωρούμε.

ΜΗΤΕΡΑ :

Κάνω υπομονή, αλλά δεν συγχωρώ.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Χαρά μού δίνει να σε βλέπω με το στεφάνι!

ΝΥΦΗ :

Πάμε γρήγορα στην εκκλησία!

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Βιάζεσαι;

ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

ΝΥΦΗ :

Ναι. Θέλω πολύ να γίνω γυναίκα σου και να μείνω μόνη μαζί σου και να μην ακούω άλλη φωνή, απ' την δική σου.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Αυτό θέλω κ' εγώ!

ΝΥΦΗ :

Και να μην βλέπω άλλο, από τα μάτια σου. Και να μ' αγκαλιάζεις τόσο δυνατά, που, ακόμη κ' η μάνα μου να με φωνάξει, που είναι πεθαμένη, να μην μπορώ να ξεκολλήσω από 'σένα.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Εγώ έχω μπράτσα δυνατά. Θα σ' αγκαλιάζω γιά σαράντα χρόνια στην σειρά.

ΝΥΦΗ : (Δραματική, πιάνοντάς τον από το μπράτσο)

Παντοτινά!

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Πάμε, γρήγορα! Πάρτε τ' άλογα και τα κάρρα! Ο ήλιος έχει σηκωθεί, πιά!

ΜΗΤΕΡΑ :

Να προσέχετε! Μην μάς βρει καμμιά αναποδιά!

(Ανοίγει η μεγάλη εξώπορτα, στο βάθος, κι αρχίζουν να βγαίνουν έξω)

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ : (Κλαίγοντας)

Βγαίνοντας απ' το σπίτι σου,
κορίτσι μου λευκό,
θυμίσου ότι βγαίνεις
σαν άστρο πρωινό.

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

ΦΕДЕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ

Με καθαρό το σώμα σου
από το σπίτι βγαίνεις,
με καθαρή την φορεσιά
στον γάμο σου πηγαίνεις.

(*Εξακολονθούν να βγαίνουν*)

ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Από το σπίτι ξεκινάς
και γιά την εκκλησιά τραβάς!

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Λουλούδια σπέρνει ο άνεμος
πάνω στην αμμουδιά!

ΤΡΙΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Λευκή μου κοπελλιά!

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Τού μαντηλιού σου η νταντέλλα
σκιά σκορπάει στον οέρα.

(Φεύγουν. Ακούγονται κιθάρες, μπαγιέτες και ντέφια. Ο Λεονάρδο και η γυναίκα του απομένουν μόνοι)

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Πάμε;

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Πού;

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Στην εκκλησία. Άλλα να μην πας με τ' άλογο. Έλα
μαζί μου.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Με το κάρρο;

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Υπάρχει κάτι άλλο;

ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Εγώ δεν είμαι από τους άντρες που πάνε με το κάρρο.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Κ' εγώ δεν είμαι από τις γυναίκες που πάνε σε γάμους χωρίς τον άντρα τους. Δεν αντέχω άλλο!

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Ούτ' εγώ!

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Γιατί με κοιτάς έτσι; Έχεις έν' αγκάθι σε κάθε μάτι.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Πάμε!

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Δεν ξέρω τι συμβαίνει. Και σκέφτομαι, και δεν θέλω να σκεφτώ. Ένα πράγμα ξέρω. Εγώ, πιά, είμαι τελειωμένη. Άλλα έχω ένα παιδί. Κ' έρχεται κι άλλο. Πάμε. Την ίδια μοίρα είχε κ' η μάνα μου. Από 'δω, όμως, δεν το κουνάω μόνη μου.

(Φωνές απ' έξω)

ΦΩΝΕΣ :

Βγαίνοντας απ' το σπίτι σου
να πας γιά τον ναό,
θυμίσου ότι βγαίνεις
σαν άστρο πρωινό.

ΓΥΝΑΙΚΑ : (*Κλαίγοντας*)

Θυμίσου ότι βγαίνεις
σαν άστρο πρωινό!

Κ' εγώ έτσι βγήκ' από το σπίτι μου. Όλος ο κάμπος χωρούσε μες στο στόμα μου.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ : (*Σηκώνεται*)

Πάμε.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Ναι, αλλά μαζί!

ΑΕΟΝΑΡΔΟ :

Ναι. (Πανήση) Ξεκίνα! (Φεύγοντας)

ΦΩΝΕΣ :

Βγαίνοντας απ' το σπίτι σου
να πας γιά τον ναό,
θυμίσου ότι βγαίνεις
σαν άστρο πρωινό.

ΑΡΓΗ ΑΥΛΑΙΑ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΠΡΑΞΗ

Δεύτερη Εικόνα

Εξωτερικό μέρος τού πετρόσπιτου τής νύφης. Χρώματα λευκά, γκρίζα και ψυχρά γαλάζια. Μεγάλες φραγκοσυκιές. Τόνοι σκοτεινοί και αργυρόχρωμοι. Πανόραμα οροπεδίων σε χρώμα πηλού, σκληρό, σαν τοπίο παραδοσιακής κεραμοπλαστικής.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ : (Τακτοποιώντας ποτήρια και δίσκους πάνω σ' ένα τραπέζι)

Γυρνούσε ο τροχός, γυρνούσε
και το νερό αργοκυλούσε,
γιατί ο γάμος σου σιμώνει,
να τραβηγχτεί κάθε κλωνάρι,
να στολιστεί και το φεγγάρι
επάνω στο λευκό μπαλκόνι.
(Δυνατά)

Βάλτε τραπεζομάντηλα!

(Με φωνή παθητική)

Και το ζευγάρι τραγουδούσε
και το νερό αργοκυλούσε,
κι ο γάμος έρχετ' από 'δώ,
η πάχνη να λαμποκοπήσει,
κι από το μέλι να γεμίσει
τ' αμύγδαλο που 'ναι πικρό.

(Δυνατά)

Βάλτε κρασί!

ΦΕДЕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ

(Με φωνή παθητική)

Τής γης κυρά, κοίταξ' εδώ,
κοίτα πώς τρέχει το νερό,
γιατί ο γάμος καταφτάνει,
τράβηξε λίγο το φουστάνι,
κούρνιασε κάτ' απ' την φτερούγα
τού αντρός σου
και μην αφήσει, πιά, ποτέ¹
το σπιτικό σου.

Γιατ' είναι περιστέρι ο γαμπρός,
το στήθος του μιά θράκα αναμμένη,
το αίμα του, που χύνεται και βράζει,
ο κάμπος να τ' ακούσει περιμένει.

Γυρνούσε ο τροχός, γυρνούσε
και το νερό αργοκυλούσε,
γιατί ο γάμος έρχεται από τ' δώ,
άσε, λοιπόν, να λάμψει το νερό!

ΜΗΤΕΡΑ : (Μπαίνοντας)

Επιτέλους!

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Οι πρώτοι είμαστε;

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Όχι. Πριν από λίγο έφτασε ο Λεονάρδο με την γυναίκα του. Έτρεχαν σαν τους δαίμονες. Η γυναίκα έφτασε πεθαμένη από τον φόβο. Έκαναν την διαδρομή λες κ' ήρθανε με άλογο.

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Αυτός πάει γυρεύοντας. Δεν έχει καλό αίμα.

ΜΗΤΕΡΑ :

Και τι αίμα νά 'χει; Ο τι έχει όλη του η φαμίλια. Ξεκινάει από τον προπάππο του, που άρχισε τους σκο-

ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

τωμούς, και συνεχίζεται σ' όλη την παλιοφύτρα του, πού 'ναι μαχαιροβγάλτες κι άνθρωποι που χαμογελάνε ψεύτικα.

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Ας τ' αφήσουμε τώρα ταυτά!

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Πώς να τ' αφήσει;

ΜΗΤΕΡΑ :

Με πονά μέχρι την άκρη από τις φλέβες μου. Στο μέτωπο όλων εκείνων δεν βλέπω τίποτ' άλλο, παρά το χέρι που σκότωσε 'κείνο που ήταν δικό μου. Με βλέπεις εμένα; Δεν σου φαίνομαι γιά τρελή; Ε, λοιπόν, είμαι τρελή γιατί δεν φώναξα τόσο, όσο το στήθος μου έχει ανάγκη. Έχω στο στήθος μου μιά κραυγή, πάντοτε ξάγρυπνη, μα πρέπει να την καταπνίξω και να την κρύψω μες στα ρούχα μου. Με τραβούν, όμως, στους νεκρούς και χρειάζεται να σωπάσω. Κ' έπειτα ο κόσμος σχολιάζει. (Βγάζει το πανωφόρι της)

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Σήμερα δεν είν' η μέρα γιά να θυμάσαι τέτοια πράματα.

ΜΗΤΕΡΑ :

Όταν ανοίγει αυτή η κουβέντα, πρέπει να μιλήσω. Και σήμερα, ένας λόγος παραπάνω. Γιατί σήμερα θ' απομείνω μόνη στο σπίτι μου.

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Περιμένοντας να σου 'ρθει συντροφιά.

ΜΗΤΕΡΑ :

Αυτό 'ναι τ' όνειρό μου: τα εγγόνια. (Κάθονται)

ΠΑΤΕΡΑΣ :

ΦΕДЕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ

Εγώ θέλω να κάνουν πολλά. Τούτ' η γη χρειάζεται μπράτσα που να μην είναι πληρωμένα. Πρέπει κανείς να τα φέρει βόλτα με τ' αγριόχορτα, με τα γαϊδουράγκαθα, με τα στουρνάρια, που φυτρώνουν εκεί που δεν τα περιμένεις. Κι αυτά τα μπράτσα πρέπει νά 'ναι των αφεντικών, να τιμωρούν και να κυβερνούν, να κάνουν τον σπόρο να βλασταίνει. Χρειάζονται πολλά αγόρια.

ΜΗΤΕΡΑ :

Και κανά κορίτσι! Τ' αρσενικά τα παίρνει ο άνεμος! Πρέπει να πιάσουν όπλα στα χέρια τους, αναγκαστικά. Οι κόρες δεν βγαίνουν ποτέ στον δρόμο.

ΠΑΤΕΡΑΣ : (*Χαρούμενος*)

Εγώ νομίζω ότι θα κάνουν απ' όλα.

ΜΗΤΕΡΑ :

Ο γιός μου θα την σκεπάσει καλά. Είναι από καλό σπόρο. Ο πατέρας του θα μπορούσε να είχε κάνει πολλά παιδιά μαζί μου.

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Αυτό που εγώ θα ήθελα, είναι να γινόταν τούτο μέσα σε μιά μέρα. Να είχαν μονομιάς δυό ή τρεις άντρες.

ΜΗΤΕΡΑ :

Δεν είναι, όμως, έτσι. Αργούν αυτά τα πράγματα. Γι' αυτό είναι τόσο τρομερό να βλέπεις το αίμα να χύνεται στην γη. Μιά πηγή που τρέχει γιά ένα λεπτό, και που σ' εμάς κόστισε χρόνια και χρόνια. Όταν έφτασα εγώ να δω τον γιό μου, ήταν σωριασμένος στην μέση του δρόμου. Μούσκεψα τα χέρια μου στο αίμα και τα έγλειψα με την γλώσσα μου. Γιατ' ήταν δικό μου αίμα. Εσύ δεν ξέρεις τι σημαίνει αυτό. Σε δισκοπότηρο από τοπάζι κι από κρύσταλλο θά 'βαζα

ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

εγώ το χώμα που μουσκεύτηκε απ' το αίμα του.

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Τώρα πρέπει να περιμένεις. Η κόρη μου είναι πλατιά κι ο γιός σου είναι δυνατός.

ΜΗΤΕΡΑ :

Σ' αυτό ελπίζω. (*Σηκώνονται*)

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Ετοίμασε τους δίσκους με το στάρι.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Έτοιμη είναι.

ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΛΕΟΝΑΡΔΟ : (*Μπαίνοντας*)

Με το καλό! Με το καλό!

ΜΗΤΕΡΑ :

Ευχαριστώ.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Θα κάνετε γλέντι;

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Λίγα πράγματα.. Ο κόσμος δεν μπορεί να μείνει πολύ.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Ήρθαν κιόλας!

(*Αρχίζουν να μπαίνονται οι καλεσμένοι, σε χαρούμενες ομάδες. Μπαίνουν οι νεόνυμφοι, πιασμένοι αγκαζέ. Βγαίνει έξω ο Λεονάρδο*)

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Σε κανέναν γάμο δεν είχε τόσο κόσμο.

ΝΥΦΗ : (*Σκυθρωπή*)

Σε κανέναν.

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Ήταν λαμπρός.

ΜΗΤΕΡΑ :

Ολόκληρες οικογένειες ήρθαν.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Κόσμος που δεν έβγαιν' απ' το σπίτι του.

ΜΗΤΕΡΑ :

Ο πατέρας σου έσπειρε πολύ, και τώρα εσύ θερίζεις.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Ήρθαν πρωτοξαδέλφια μου που ούτε καν τα γνώριζα.

ΜΗΤΕΡΑ :

Όλος ο κόσμος τής ακτής.

ΓΑΜΠΡΟΣ : (*Xαρούμενος*)

Τρόμαζαν από τ' άλογα.

(*Κουβεντιάζουν*)

ΜΗΤΕΡΑ : (*Στην νύφη*)

Τι σκέφτεσαι;

ΝΥΦΗ :

Τίποτε δεν σκέφτομαι.

ΜΗΤΕΡΑ :

Οι ευχές είναι βαρύ φορτίο.

(*Ακούγονται κιθάρες*)

ΝΥΦΗ :

Σαν μολύβι.

ΜΗΤΕΡΑ : (*Δυνατά*)

Δεν πρέπει, όμως, να σε βαραίνουν. Πρέπει να είσ'

ελαφριά σαν περιστέρι.

ΝΥΦΗ :

Θα μείνετε εδώ απόψε;

ΜΗΤΕΡΑ :

Όχι. Αφησα το σπίτι μου μόνο του.

ΝΥΦΗ :

Θα έπρεπε να μείνετε!

ΠΑΤΕΡΑΣ : (*Στην μητέρα*)

Κοίτα χορό που έχουν στήσει. Είναι χοροί από τα μέρη τους, από τα παράλια.

(*Μπαίνει ο Λεονάρδο και κάθεται. Η γυναίκα του είναι πίσω του κ' έχει στάση αυστηρή*)

ΜΗΤΕΡΑ :

Είναι τα ξαδέλφια του άντρα μου. Σκληροί σαν πέτρα, στον χορό.

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Χαίρομαι να τους βλέπω. Τι αλλαγή γι' αυτό το σπίτι! (*Βγαίνει έξω*)

ΓΑΜΠΡΟΣ : (*Στην νύφη*)

Σ' άρεσαν τ' άνθη πορτοκαλιάς;

ΝΥΦΗ : (*Κοιτάζοντάς τον μ' επιμονή*)

Ναι.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Είναι όλ' από κερί. Κρατούν γιά πάντα. Θα μ' άρεξε νά 'χει τέτοια σ' όλο το φουστάνι σου.

ΝΥΦΗ :

Δεν χρειάζεται.

(*Εμφανίζεται ο Λεονάρδο απ' τα δεξιά*)

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Πάμε να της βγάλουμε τις καρφίτσες.

ΝΥΦΗ : (*Στον γαμπρό*)

Τώρα, έρχομαι.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Ευτυχισμένος νά 'σαι με την ξαδέλφη μου!

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Είμαι σύγουρος.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Εδώ, οι δυό σας, χωρίς να βγαίνετε ποτέ και να ξεσηκώνεται το σπίτι. Μακάρι κ' εγώ να ζούσα τόσο μακριά!

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Γιατί δεν αγοράζετε χωράφια; Το βουνό είναι φτηνό και τα παιδιά μεγαλώνουν καλύτερα.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Δεν έχουμε λεφτά. Κ' έτσι όπως πάμε!

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Ο άντρας σου είναι καλός δουλευτής.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Ναι, αλλά συχνά τού αρέσει να πετάει. Από τό 'να πάει στ' άλλο. Δεν είναι ήσυχος άνθρωπος.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Δεν θα πάρετε κάτι; Θα σου τυλίξω μερικά μουστοκούλουρα γιά την μητέρα σου, γιατί τής αρέσουν πολύ.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Βάλ' της τρεις ντουζίνες.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Όχι, ίσως. Μισή ντουζίνα τής φτάνει.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Μέρα πού 'ναι σήμερα.

ΓΥΝΑΙΚΑ : (*Στην υπηρέτρια*)

Ο Λεονάρδο;

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Δεν τον είδα.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Θά 'ναι με τους άλλους.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Πάω να δω! (*Φεύγει*)

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Ωραία είν' εκεί.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Εσύ δεν χορεύεις;

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Κανείς δεν με παίρνει εμένα.

(*Στο βάθος, περνούν δυό κοπέλλες. Σε όλη την διάρκεια αυτής τής πράξης, στο βάθος, γίνονται ζωηρές συναντήσεις διαφόρων προσώπων*)

ΓΑΜΠΡΟΣ : (*Χαρούμενος*)

Αυτό θα πει πως δεν έχουν ιδέα. Οι δροσερές, οι γριές, σαν κ' εσένα, χορεύουν πιό καλά από τις νέες.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Άρχισες τις μαλαγανιές, αγόρι μου; Τι φαμίλια κ' η δική σου! Αγόρια μες στ' αγόρια. Όταν ήμουν νέα, είδα τον γάμο τού παππού σου. Τι κοριτσιούσαν! Άες

και παντρευόταν ένα βουνό.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Εγώ 'μαι πιό κοντός.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Με την ίδια λάμψη στα μάτια, όμως. Η νύφη;

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Βγάζει το πέπλο.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Α! Κοίτα. Γιά τα μεσάνυχτα, μιά που δεν θα κοιμηθείτε, σάς ετοίμασα χοιρομέρι και δυό μεγάλα ποτήρια παλιό κρασί. Στο κάτω μέρος του ντουλαπιού. Μήπως και το χρειαστείτε.

ΓΑΜΠΡΟΣ : (*Χαμογελώντας*)

Δεν τρώω μες στην νύχτα.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ : (*Πονηρά*)

Εσύ όχι, αλλά μπορεί να θέλ' η νύφη. (*Φεύγει*)

ΠΡΩΤΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ : (*Μπαίνοντας*)

Πρέπει να πιείς μαζί μας!

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Περιμένω την νύφη.

ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ :

Θα την έχεις το ξημέρωμα!

ΠΡΩΤΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ :

Τότε είναι το καλύτερο!

ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ :

Έλα γιά λίγο.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Πάμε.

(*Βγαίνουν. Ακούγεται θόρυβος γιορτής. Εμφανίζεται η νύφη. Απ' την αντίθετη μεριά εμφανίζονται δυό κοπέλλες, που τρέχουν κοντά της*)

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Σε ποιά έδωσες την πρώτη καρφίτσα, σ' εμένα ή σ' αυτήν;

ΝΥΦΗ :

Δεν θυμάμαι.

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Εμένα μιόυ την έδωσες εδώ.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Εμένα μπροστά στο άγιο βήμα.

ΝΥΦΗ : (*Ανήσυχη, με μεγάλη εσωτερική πάλη*)

Δεν ξέρω τι να πω.

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Να, εγώ θά 'θελα εσύ να...

ΝΥΦΗ : (*Διακόπτοντας*)

Ούτε που με νοιάζει. Έχω πολλά στο μυαλό μου.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Συγγνώμη.

(*Ο Λεονάρδο περνάει από το βάθος τής σκηνής*)

ΝΥΦΗ : (*Βλέπει τον Λεονάρδο*)

Και τούτες οι στιγμές είναι γεμάτες ταραχή.

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Εμείς δεν ξέρουμε τίποτα!

ΝΥΦΗ :

ΦΕДЕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ

Όλα θα τα μάθετε σαν έρθ' η ώρα σας. Αυτά τα βήματα, είναι βήματα που κοστίζουν πολύ.

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Είσαι θυμωμένη;

ΝΥΦΗ :

Όχι. Συγχωρέστε με.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Γιατί; Κ' οι δυό καρφίτσες είναι γιά να παντρευτούμε, σωστά;

ΝΥΦΗ :

Και οι δυό.

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Τώρα, η μιά θα παντρευτεί νωρίτερ' απ' την άλλη.

ΝΥΦΗ :

Τόσο πολύ το θέλετε;

ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΟΠΕΛΛΑ : (*Nτροπαλά*)

Ναι.

ΝΥΦΗ :

Γιά ποιόν λόγο;

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Ε, να... (*Αγκαλιάζει την δεύτερη κοπέλλα*)

(*Και οι δύο αρχίζουν να τρέχουν. Έρχεται ο γαμπρός αργά-αργά κι αγκαλιάζει την νύφη από πίσω*)

ΝΥΦΗ : (*Με μεγάλη αναπήδηση*)

Άσε με!

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Από 'μένα τρόμαξες;

ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

ΝΥΦΗ :

Α! Εσύ ήσουν;

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Ιοιός θά 'ταν; (*Παύση*) Ή ο πατέρας σου ή εγώ.

Ν :

Σωστά!

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Μόνο που ο πατέρας σου θα σ' αγκάλιαζε πιό μαλακά.

ΝΥΦΗ : (*Σκνθρωπή*)

Βέβαια!

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Γιατ' είναι γέρος. (*Την αγκαλιάζει δυνατά και μ' έναν τρόπο κάπως τραχύ*)

ΝΥΦΗ : (*Ξερά*)

Άφησέ με!

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Γιατί; (*Την αφήνει*)

ΝΥΦΗ :

Ε, να... ο κόσμος. Μπορεί να μας δουν.

(*Στο βάθος τής σκηνής περνά η υπηρέτρια, αλλά δεν κοιτάζει τους νιόπαντρους*)

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Ε, και; Τώρα, πιά, παντρευτήκαμε.

ΝΥΦΗ :

Ναι, αλλά άφησέ με... Αργότερα.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Τι έχεις; Μοιάζεις ταραγμένη!

ΝΥΦΗ :

Δεν έχω τίποτα. Μην φεύγεις.

(Εμφανίζεται η γυναίκα τού Λεονάρδο)

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Δεν θέλω να σας διακόψω...

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Πες μου.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Πέρασε από 'δώ ο άντρας μου;

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Όχι.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Δεν τον βρίσκω πουθενά, κι ούτε τ' άλογό του είναι στον στάβλο.

ΓΑΜΠΡΟΣ : (Χαρούμενα)

Θα τό βγαλε γιά να το τρέξει.

(Η γυναίκα φεύγει ανήσυχη. Έρχεται η υπηρέτρια)

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Δεν ευχαριστηθήκατε με τόσες ευχές;

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Εύχομαι να τελειώνει, πιά, όλο τούτο. Η νύφη είναι λίγο κουρασμένη.

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Τι σου συμβαίνει, κόρη μου;

ΝΥΦΗ :

Νιώθω κάτι σαν χτύπημα στα μηλίγγια!

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Μιά νύφη, από τούτα τα βουνά, πρέπει να είναι δυνατή. (Στον γαμπρό) Εσύ 'σαι ο μόνος που μπορεί να την γιατρέψει, γιατ' είναι δικιά σου. (Φεύγει τρέχοντας)

ΓΑΜΠΡΟΣ : (Αγκαλιάζοντάς την)

Πάμε γιά λίγο στον χορό. (Την φιλά)

ΝΥΦΗ : (Ενοχλημένη)

Όχι. Θά 'θελα να πέσω γιά λίγο στο κρεβάτι.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Θα σου κάνω συντροφιά.

ΝΥΦΗ :

Ποτέ! Μ' όλον τον κόσμο εδώ; Τι θα πουν; Ασε με να ησυχάσω ένα λεπτό.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Όπως θέλεις! Αλλά, το βράδυ, να μην είσαι έτσι!

ΝΥΦΗ : (Κοντά στην πόρτα)

Το βράδυ, θα είμαι καλύτερα.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Αυτό θέλω κ' εγώ!

(Εμφανίζεται η μητέρα του)

ΜΗΤΕΡΑ :

Γιέ μου.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Πού είσ' εσύ;

ΜΗΤΕΡΑ :

Σ' όλη αυτή την φασαρία. Είσ' ευχαριστημένος;

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Ναι.

ΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

ΦΕДЕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΟΙΑ ΛΩΡΚΑ

ΜΗΤΕΡΑ :

Κ' η γυναίκα σου;

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Ξεκουράζεται λίγο. Δύσκολη μέρα γιά μιά νύφη!

ΜΗΤΕΡΑ :

Δύσκολη μέρα; Η μόνη όμορφη. Γιά 'μένα ήταν σαν κληρονομιά. (*Μπαίνει μέσα η υπηρέτρια και κατευθύνεται προς το δωμάτιο τής νύφης*) Είναι το όργωμα τής γης, το φύτεμα καινούργιων δέντρων.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Εσύ θα φύγεις;

ΜΗΤΕΡΑ :

Ναι. Εγώ πρέπει να βρίσκομαι στο σπίτι μου.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Μόνη.

ΜΗΤΕΡΑ :

Μόνη όχι. Έχω το κεφάλι μου γεμάτο από έγνοιες κι από άντρες κι από μάχες.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Από μάχες που, όμως, δεν είναι πιά μάχες.

(*H υπηρέτρια βγαίνει έξω γρήγορα. Εξαφανίζεται στο βάθος, τρέχοντας*)

ΜΗΤΕΡΑ :

Ενόσω ζει κανείς, παλεύει.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Πάντα σ' ακούω!

ΜΗΤΕΡΑ :

Με την γυναίκα σου, κοίταξε νά 'σαι τρυφερός, κι

αν την δεις νά 'ναι ξεμιαλισμένη ή συμμαξεμένη, κάν' της ένα χάδι που να την πονέσει λίγο, μιά δυνατή αγκαλιά, μιά δαγκωματιά, κ' έπειτα έν' απαλό φιλί. Αυτή να μην μπορεί να σού θυμώσει, μα και να νιώσει ότι εσύ 'σαι ο άντρας, ο κύρης, εκείνος που διατάζει. Έτσι έμαθ' απ' τον πατέρα σου. Κι αφού δεν ζει, πιά, εγώ πρέπει να είμ' εκείνη που θα σου μάθει αυτά τα μυστικά.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Εγώ πάντα θα κάνω ο τι ζητάς.

ΠΑΤΕΡΑΣ : (*Μπαίνοντας*)

Η κόρη μου;

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Μέσα είναι.

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Νά 'ρθουν οι νιόπαντροι! Θα χορέψουμε τον κυκλικό χορό!

ΠΡΩΤΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ : (*Στον γαμπρό*)

Εσύ θα σύρεις τον χορό.

ΠΑΤΕΡΑΣ : (*Βγαίνοντας*)

Δεν είν' εδώ!

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Δεν είναι;

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Θά 'χει ανέβει στο μπαλκόνι.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Πάω να δω! (*Φεύγει*)

(*Ακούγονται θόρυβος και κιθάρες*)

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Αρχισ' ο χορός! (Φεύγει)

ΓΑΜΠΡΟΣ : (Μπαίνοντας)

Δεν είναι.

ΜΗΤΕΡΑ : (Ανήσυχη)

Δεν είναι;

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Και που μπορεί νά χει πάει;

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ : (Μπαίνοντας)

Το κορίτσι μας, πού είναι;

ΜΗΤΕΡΑ : (Σοβαρή)

Δεν ξέρουμε.

(Φεύγει ο γαμπρός. Μπαίνουν τρεις καλεσμένοι)

ΠΑΤΕΡΑΣ : (Δραματικά)

Μα, δεν είναι στον χορό;

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Στον χορό δεν είναι.

ΠΑΤΕΡΑΣ : (Ξεσπώντας)

Έχει πολύ κόσμο. Ψάξτε!

ΥΠΗΡΕΤΡΙΑ :

Έχω κιόλας ψάξει!

ΠΑΤΕΡΑΣ : (Τραγικά)

Ε, τότε, πού είναι;

ΓΑΜΠΡΟΣ : (Μπαίνοντας)

Τίποτα. Πουθενά.

ΜΗΤΕΡΑ : (Στον πατέρα)

Τι πράγματα είν' αυτά; Πού είν' η κόρη σου;

(Μπαίνει η γυναίκα τού Λεονάρδο)

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Τό 'σκασαν! Τό 'σκασαν! Αυτή κι ο Λεονάρδο. Με τ' άλογο. Φύγαν αγκαλιασμένοι, σαν αστραπή.

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Δεν είν' αλήθεια! Η κόρη μου! Όχι!

ΜΗΤΕΡΑ :

Η κόρη σου! Ναι! Φύτρα κακιάς μητέρας. Κι αυτός, κι αυτός επίσης, κι αυτός. Άλλα τώρα, πιά, είναι γυναίκα τού γιού μου!

ΓΑΜΠΡΟΣ : (Μπαίνοντας)

Πάμε πίσω τους! Ποιός έχει έν' άλογο;

ΜΗΤΕΡΑ :

Ποιός έχει έν' άλογο; Τώρ' αμέσως, ποιός έχει έν' άλογο; Και θα τού δώσω όλα όσα έχω, τα μάτια μου, ακόμη και την γλώσσα μου...

ΦΩΝΗ :

Εδώ υπάρχει ένα.

ΜΗΤΕΡΑ : (Στον γιό)

Τρέχα! Πίσω τους! (Ο γαμπρός φεύγει με δυό παλληκάρια) Όχι. Μην πας. Αυτοί οι άνθρωποι σκοτώνουν γρήγορα και καλά... Άλλα, ναι, τρέξε, κ' εγώ μαζί σου!

ΠΑΤΕΡΑΣ :

Δεν θά 'ναι αυτή. Ισως να ρίχτηκε στην στέρνα.

ΜΗΤΕΡΑ :

Στο νερό ρίχνονται οι τίμιες, οι καθαρές, όχι αυτή! Άλλα τώρα, πιά, είναι γυναίκα τού γιού μου. Δυό

κομμάτια. Εδώ υπάρχουν κιόλας δυό κομμάτια. (*Μπαινούν όλοι μέσα*) Η φαμίλια μου κ' η δική σου. Βγείτε όλοι έξω από 'δω. Καθαρίστε την σκόνη απ' τα παπούτσια σας. Πάμε να βοηθήσουμε τον γιό μου. (*Ο κόσμος μοιράζεται σε δυό ομάδες*) Γιατί έχει ανθρώπους. Είναι τα ξαδέλφια του, από την θάλασσα, κι όλοι όσοι έρχονται απ' τα μεσοχώρια. Έξω από 'δω! Σ' όλα τα μονοπάτια. Ήρθε ξανά η ώρα τού αίματος. Δυό κομμάτια. Εσύ με το δικό σου, κ' εγώ με το δικό μου. Πίσω τους! Πίσω τους!

ΑΥΛΑΙΑ**ΤΡΙΤΗ ΠΡΑΞΗ****Πρώτη Εικόνα**

Δάσος. Νύχτα. Μεγάλοι νυροί κορμοί. Σκοτεινό περιβάλλον. Ακούγονται δύο βιολιά. Εμφανίζονται τρεις ξυλοκόποι.

ΠΡΩΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Και τους βρήκανε;

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Όχι. Άλλα τους ψάχνουνε παντού.

ΤΡΙΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Θα τους βρούνε.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Σσσσ!

ΤΡΙΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Τι;

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Μού φαίνεται ότι φτάνουνε απ' όλα τα μονοπάτια μαζί.

ΠΡΩΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Σαν βγει το φεγγάρι, θα τους δούνε.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Θά 'πρεπε να τους αφήσουνε.

ΠΡΩΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

ΦΕДЕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ

Μεγάλος είν' ο κόσμος. Όλοι μπορούν να ζήσουν πάνω του.

ΤΡΙΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Θα τους σκοτώσουν, όμως.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Πρέπει ν' ακολουθεί κανείς τον δρόμο του. Καλά κάνανε και τό 'σκασαν.

ΠΡΩΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Ο ένας ξεγέλαγε τον άλλον, και – τελικά – το αίμα κατάφερε περισσότερα.

ΤΡΙΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Το αίμα!

ΠΡΩΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Πρέπει ν' ακολουθεί κανείς τον δρόμο τού αίματος.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Μα, το αίμα, που το βλέπει φως, η γη το καταπίνει.

ΠΡΩΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Ε, και; Καλύτερα νά 'σαι νεκρός και να μην έχεις αίμα, παρά να είσαι ζωντανός και να το έχεις σάπιο.

ΤΡΙΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Σιωπή.

ΠΡΩΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Τί 'ναι; Άκουσες τίποτα;

ΤΡΙΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Ακούω τους γρύλλους, τα βατράχια, την νύχτα που παραφυλάγει.

ΠΡΩΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Τ' άλογ' όμως δεν ακούγεται.

ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

ΤΡΙΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Όχι.

ΠΡΩΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Τώρα θα την έχει αγκαλιά του.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Το σώμα της ήταν γι' αυτόν, και το σώμα του γι' αυτήν.

ΤΡΙΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Τους ψάχνουνε και θα τους σκοτώσουνε.

ΠΡΩΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Θά 'χουν, όμως, σμίξει τα αίματά τους, και θά 'ναι σαν δυό στάμνες αδειανές, σαν δυό ρέματα ξερά.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Έχει πολλά σύννεφα και δεν θά 'ν' εύκολο να βγει το φεγγάρι.

ΤΡΙΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Ο γαμπρός θα τους βρει, και με φεγγάρι και χωρίς φεγγάρι. Τον είδα που βγήκε. Σαν μανιασμένο άστρο. Το πρόσωπό του είχε το χρώμα στάχτης. Φαινόταν πάνω του η μοίρα της γενιάς του.

ΠΡΩΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Των σκοτωμένων του η γενιά καταμεσής τού δρόμου.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Αυτό που λες!

ΤΡΙΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Νομίζεις πως αυτοί θα καταφέρουν να σπάσουν τον κλοιό;

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Είναι δύσκολο. Υπάρχουνε μαχαίρια και ντουφέκια στα δέκα χιλιόμετρα ολόγυρα.

ΤΡΙΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Αυτός έχει καλό άλογο.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Κουβαλά και μιά γυναίκα, όμως.

ΠΡΩΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Κοντά είμαστε.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Ένα δέντρο με σαράντα κλώνους. Γρήγορα θα το κόψουμε.

ΤΡΙΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Τώρα βγαίνει το φεγγάρι. Ας βιαστούμε.

(Από τ' αριστερά αναδύεται ένα ημίφως)

ΠΡΩΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Αχ, φεγγάρι που προβάλλεις!
Φεγγάρι, εσύ, με τα μεγάλα φύλλα!

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Γέμισε γιασεμιά το αίμα!

ΠΡΩΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Αχ, φεγγάρι μοναχό!
Φεγγάρι με τα πράσινα τα φύλλα!

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Ασήμι γιά το μάγουλο τής νύφης.

ΤΡΙΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Αχ, κακόβουλο φεγγάρι!
Άσε γιά την αγάπη τους το σκοτεινό κλωνάρι!

ΠΡΩΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Αχ, λυπημένο μου φεγγάρι!
Άσε γιά την αγάπη τους το σκοτεινό κλωνάρι!

(Φεύγουν. Απ' την μεριά τού αριστερού ημίφωτος βγαίνει το φεγγάρι, που είναι ένας νεαρός ξυλοκόπος, με πρόσωπο λευκό. Η σκηνή αποκτά μιά ζωηρή γαλάζια ανταύγεια)

ΦΕΓΓΑΡΙ :

Είμ' ένας κύκνος στρογγυλός μες στο ποτάμι
και μάτι των καθεδρικών ναών,
μιά κίβδηλη αυγή μέσα στα φύλλα,
κι αυτοί να μού ξεφύγουν δεν μπορούν.

Ποιός κρύβεται; Ποιός κλαψουρίζει
μες στ' άγρια χόρτα τής κοιλάδας;
Αφήνει ένα μαχαίρι, το φεγγάρι,
παρατημένο μέσα στον αέρα,
που είναι μιά ενέδρα μολυβένια
κ' επιθυμεί να γίνει πόνος κ' αίμα.

Αφήστε με να μπω! Κ' έρχομαι παγωμένο
μες απ' τους τοίχους και τα κρύσταλλα!
Ανοίξτε και τις στέγες και τα στήθια σας,
εκεί όπου μπορώ να ζεσταθώ! Κρυώνω!
Και είν' οι στάχτες μου μέταλλα νυσταγμένα,
που αναζητούν την κορυφή τής φλόγας
κ' επάνω στα βουνά και μες στους δρόμους.

Στην χαλαζένια πλάτη του με κουβαλά το χιόνι.
Σκληρό και κρύο το νερό με πνίγει μες στις λίμνες.
Κόκκινο αίμα θά χουνε τα μάγουλά μου απόψε,
μα και τα βούρλα τα πυκνά, στα πόδια τού αέρα.

Να μην υπάρχει ούτε κρυψόντας ούτε σκιά,
ώστε να μην μπορέσουν να ξεφύγουν!
Θέλω ένα στήθος, μέσα του να μπω,
να κατορθώσω μέσα εκεί να ζεσταθώ!
Δώστε μου μιά καρδιά, γιά 'μένα! Ζεστή!

ΦΕΔΕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ

Γιά να χυθεί στου κόρφου μου τα όρη.

Αφήστε με να μπω, αφήστε με, αχ!

(Στα κλωνάρια)

Σκιές δεν θέλω. Σ' όλες τις μεριές
πρέπει να εισχωρήσουν οι ακτίνες μου,
γιά ν' αποκτήσουν οι κορμοί οι σκοτεινοί
τον θόρυβο τής καθαρότητάς μου,
κ' αίμα γλυκό τα μάγουλά μου απόψε να γεμίσουν,
μα και τα βούρλα τα πυκνά, στα πόδια του αέρα.

Ποιός κρύβεται; Έξω να βγει!

Μα, όχι, δεν μπορούνε να ξεφύγουν!

Θα κάνω, εγώ, να λάμψει πάνω στ' άλογο
ένας αδαμαντένιος πυρετός.

(Χάνεται ανάμεσα στους κορμούς και η σκηνή ξαναπαίρνει
το αμυδρό φως της. Εμφανίζεται μιά ηλικιωμένη, εξολοκλήρου σκεπασμένη από λεπτά σκουροπράσινα ρούχα. Είναι ξυπόλυτη. Μετά βίας διακρίνεται το πρόσωπό της μέσα
στις πτυχές)

ZHTIANA :

Το φεγγάρι αναχωρεί και τούτοι έρχονται,
μα δεν περνάνε από 'δω. Και ο αχός τού ποταμού
με τον αχό των δέντρων θα σβήσουνε
των αναστεναγμών το ξεσκισμένο πέταγμα.

Εδώ κι αμέσως πρέπει να συμβεί. Κουράστηκα.
Ανοίγουνε οι κάσσες, και οι λευκές κλωστές
στο πάτωμα τής κάμαρης προσμένουν
κορμιά βαριά, με τον λαιμό κομμένο.

Να μην ξυπνήσει ούτε πουλί, και τ' αεράκι,
κρύβοντας μες στην φούστα του τους αναστεναγμούς,
μαζί τους να ξεφύγει στις μαύρες κορυφές
ή να τους θάψει μες στον άσπρο βούρκο.
Ετούτο το φεγγάρι, ετούτο το φεγγάρι!

(Ανυπόμονα)

ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

Ετούτο το φεγγάρι, ετούτο το φεγγάρι!

(Εμφανίζεται το φεγγάρι. Η σκηνή γεμίζει με έντονο φως)

ΦΕΓΓΑΡΙ :

Μα ήδη πλησιάζουν,
άλλοι απ' την χαράδρα κι άλλοι απ' το ποτάμι.
Τις πέτρες θα φωτίσω. Τι γυρεύεις;

ZHTIANA :

Τίποτα.

ΦΕΓΓΑΡΙ :

Σκληρός αέρας καταφτάνει, με το λεπίδι το διπλό.

ZHTIANA :

Να φωτίσεις το γιλέκο και ν' ανοίξεις τα κουμπιά,
τα μαχαίρια ήδη ξέρουν τι θα κάνουνε μετά.

ΦΕΓΓΑΡΙ :

Πολύ ν' αργήσουν, όμως, να πεθάνουν.
Το αίμα να μού βάλει μες στα δάχτυλα
αυτό το ντελικάτο σφύριγμά του.

Κοίταξε που ξυπνήσανε χίλια λιβάδια στάχτης
και καρτερούνε τής πηγής το γάργαρο το ρέμα!

ZHTIANA :

Μην τους αφήσουμε το ρέμα να περάσουν. Σιωπή!

ΦΕΓΓΑΡΙ :

Να! Έρχονται!

(Φεύγει. Η σκηνή μένει σκοτεινή)

ZHTIANA :

Γρήγορα! Ρίξε φως πολύ. Μ' ακούς;
Τώρα, πιά, δεν μπορούνε να ξεφύγουν!
(Μπαίνει ο γαμπρός και το πρώτο παλληκάρι. Η ζητιάνα
κάθεται και σκεπάζεται με το πανωφόρι της)

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Από 'δω.

ΠΡΩΤΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ :

Δεν θα τους βρεις.

ΓΑΜΠΡΟΣ : (*Αποφασιστικά*)

Και βέβαια θα τους βρω!

ΠΡΩΤΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ :

Μού φαίνεται πως έφυγαν απ' άλλο μονοπάτι.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

'Όχι. Πριν από λίγο άκουσα τον καλπασμό.

ΠΡΩΤΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ :

Θα ήταν άλλο άλογο.

ΓΑΜΠΡΟΣ : (*Δραματικά*)

Άκου. Στον κόσμο υπάρχει μόνον ένα άλογο, και είν' αυτό. Κατάλαβες; Αν είναι να μ' ακολουθήσεις, ακολούθα με χωρίς να μιλάς.

ΠΡΩΤΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ :

Ε, να, εγώ θα ήθελα...

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Σάπωα. Είμαι σίγουρος ότι θα τους βρω εδώ. Βλέπεις αυτό το μπράτσο; Ε, λοιπόν, δεν είναι το μπράτσο μου. Είναι το μπράτσο τού αδελφού μου και τού πατέρα μου και όλης τής φαμίλιας μου που είναι πεθαμένη. Κ' έχει τόση δύναμη, που μπορεί να ξερριζώσει αυτό το δέντρο, σαν το θελήσει. Και πάμε γρήγορα, γιατί νιώθω τα δόντια όλων των δικών μου καρφωμένα εδώ, με τέτοιον τρόπο, που μού είναι αδύνατο ν' αναπνεύσω ήρεμα.

ZHTIANA : (*Με παράπονο*)

Αχ!

ΠΡΩΤΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ :

Άκουσες;

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Πήγαν' από 'κει και κάνε τον γύρο.

ΠΡΩΤΟ ΠΑΛΛΗΚΑΡΙ :

Σωστό κυνήγ' είν' αυτό.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

'Ενα κυνήγι. Το πιό μεγάλο που μπορεί να γίνει.

(*Το παλληκάρι φεύγει. Ο γαμπρός κατευθύνεται γρήγορα προς τ' αριστερά και πέφτει πάνω στην ζητιάνα, που είναι ο θάνατος*)

ZHTIANA :

Αχ!

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Τι θέλεις;

ZHTIANA :

Κρυώνω.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Γιά πού τό 'βαλες;

ZHTIANA : (*Πάντοτε με παράπονο, όπως οι ζητιάνες*)

Προς τα 'κει, πέρα...

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Από πού έρχεσαι;

ZHTIANA :

Από πέρα..., από πολύ μακριά.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Είδες έναν άντρα και μιά γυναίκα που έτρεχαν απώντο σ' έν' άλογο;

ZHTIANA : (*Ξυπνώντας*)

Περίμενε... (*Τον κοιτά*) Όμορφο παλληκάρι. (*Σηκώνεται*) Αλλά πιό όμορφο, αν ήταν κοιμισμένο.

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Πες μου, απάντησε: τους είδες;

ZHTIANA :

Περίμενε... Τι φαρδιές πλάτες! Πώς και δεν σ' αρέσει να είσαι ξαπλωμένος πάνω στην πλάτη σου, και να μην βαδίζεις πάνω στις πατούσες σου, που είναι τόσο μικρές;

ΓΑΜΠΡΟΣ : (*Τραντάζοντάς την*)

Σε ρωτώνω αν τους είδες! Περάσαν από 'δω;

ZHTIANA : (*Αποφασιστικά*)

Δεν περάσαν. Αλλά βγαίνουν απ' τον λόφο. Δεν τους ακούς;

ΓΑΜΠΡΟΣ :

'Όχι.

ZHTIANA :

Ξέρεις τον δρόμο;

ΓΑΜΠΡΟΣ :

Θα πάω, όπως και νά 'χει!

ZHTIANA :

Θά 'ρθω μαζί σου. Τα ξέρω αυτά τα μέρη.

ΓΑΜΠΡΟΣ : (*Ανήσυχα*)

Πάμε, όμως! Από πού;

ZHTIANA : (*Δραματικά*)

Από 'κει!

(Φεύγουν γρήγορα. Ακούγονται δυό μακρυνά βιολιά που εκφράζουν το δάσος. Επιστρέφουν οι ξυλοκόποι. Έχουν τα τσεκούρια στους ώμους. Περνούν αργά ανάμεσα στους κορμούς)

ΠΡΩΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Αχ, θάνατε που ξεπροβάλλεις!
Θάνατε 'σύ, με τα μεγάλα φύλλα.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Μην ανοίγεις το ρυάκι με το αίμα!

ΠΡΩΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Αχ, θάνατε μοναχικέ!
Θάνατε 'σύ, με τα ξερά τα φύλλα.

ΤΡΙΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Να μην καλύψεις με ανθούς αυτόν τον γάμο!

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Αχ, θλιβερέ μου θάνατε!
Άσε χλωρό κλαρί γιά την αγάπη.

ΠΡΩΤΟΣ ΞΥΛΟΚΟΠΟΣ :

Αχ, θάνατέ μου, εσύ, κακέ!
Άσε κλαρί χλωρό γιά την αγάπη.

(Φεύγουν σιγά-σιγά κουβεντιάζοντας. Εμφανίζονται ο Λεονάρδο και η νύφη)

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Σώπα!

ΝΥΦΗ :

Μόνη από 'δω κ' εμπρός θα προχωρήσω.
Να φύγεις! Θέλω πίσω να γυρίσεις!

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

ΦΕДЕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ

Σώπασε, είπα!

ΝΥΦΗ :

Με τα δόντια και τα χέρια, όπως μπορείς,
από τον έντιμο λαιμό μου βγάλε
το μέταλλο αυτής τής αλυσίδας
και άφησέ με πέρα, στην γωνιά μου,
στο σπίτι μου, φτειαγμένο από πέτρα.
Κι αν δεν επιθυμείς να με σκοτώσεις
σαν μιά μικρή οχιά, έλα και βάλε
στα χέρια μου, τα νυφικά, την κάννη
τού ντουφεκιού. Αχ, πόση θλίψη!
Πόση φωτιά στην κεφαλή μου ανεβαίνει!
Πόσα γυαλιά καρφώνονται στην γλώσσα μου!

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Τώρα το κάναμε το βήμα. Σώπα!
Από κοντά μάς κυνηγούν και πρέπει
μαζί μου να σε πάρω από 'δω πέρα.

ΝΥΦΗ :

Και με την βία πρέπει να το κάνεις!

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Με βία; Ποιός από τους δυό²
κατέβηκε τα σκαλοπάτια πρώτος;

ΝΥΦΗ :

Μα, τα κατέβηκα εγώ.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Ποιός έβαλε στο άλογο
καινούργιο χαλινάρι;

ΝΥΦΗ :

Αλήθεια λες. Εγώ, εγώ.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

Και χέρια ποιά, μού φόρεσαν
εμένα τα σπιρούνια;

ΝΥΦΗ :

Τούτα τα χέρια, που δικά σου είναι,
αλλά που θά 'θελαν πολύ, όταν σε βλέπουν,
να σπάζουν τα γαλάζια τα κλωνάρια
και το μουρμουρητό μέσα στις φλέβες σου.
Σ' αγαπώ! Σ' αγαπώ! Άλλα φύγε!
Κι αν θα μπορούσα να σε σκότωνα,
θα σου 'βαζα, γιά σάβανο, βιολέττες.
Τι θλίψη, αχ! Πόση φωτιά
στην κεφαλή μου ανεβαίνει!

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Πόσα γυαλιά καρφώνονται στην γλώσσα μου!
Κάποτε θέλησα κ' εγώ να λησμονήσω
κ' ύψωσα τοίχο ανάμεσα στα σπίτια μας.
Αλήθεια είναι. Μήπως δεν θυμάσαι;
Και σαν σε είδ' από μακριά,
στα μάτια μου έρριξα την άμμο,
μα καβαλούσα τ' άλογο,
και τ' άλογο στην πόρτα σου τραβούσε.
Και με καρφίτσες ασημένιες
το αίμα μου είχε γίνει μαύρο,
και μ' άγρια χόρτα τ' όνειρο
μού γέμιζε την σάρκα.
Δεν φταίω εγώ, αλλά η γη
και τ' άρωμα που βγαίνει
από τα στήθια κι από τις πλεξούδες σου.

ΝΥΦΗ :

Άμυαλη εγώ! Και δεν επιθυμώ
μαζί σου δείπνο, ούτε κρεβάτι,
κι όμως τής μέρας δεν υπάρχει ούτε λεπτό

ΦΕДЕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ

που δεν επιθυμώ μαζί σου νά 'μαι,
γιατί με σέρνεις και μαζί σου εγώ πηγαίνω,
πίσω μού λες να πάω, κ' εγώ σ' ακολουθώ,
μέσα στον άνεμο, σαν το λεπτό χορτάρι.
Άφησα άντρα δυνατό, και όλη την γενιά του,
καταμεσής τού γάμου μου, φορώντας το στεφάνι.

Γιά 'σένα θά 'ρθει κολασμός
και τούτο δεν το θέλω.
Άσε με μόνη! Φύγ' εσύ!
Κανένας δεν σε σώζει.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Πάνω στα δέντρα, τα πουλιά
τού πρωινού χτυπιούνται.
Στης πέτρα πάνω την κορφή,
αργοπεθαίν' η νύχτα.
Πάμε στην σκοτεινή γωνιά,
που σ' έπαιρν' αγκαλιά μου,
ο κόσμος δεν με νοιάζει πιά,
φαρμάκι, αν θέλει, ας χύσει.

(Την αγκαλιάζει δυνατά)

ΝΥΦΗ :

Στα πόδια σου θα κοιμηθώ,
να βλέπω τ' όνειρό σου.
Γυμνή, τον κάμπο θα κοιτώ,
(Δραματικά)
σαν νά 'μουνα μιά σκύλλα.
Αυτό είμ' εγώ! Σαν σε κοιτώ,
με καίει η ομορφιά σου.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Λάμψη με λάμψη καίγεται.
Κ' η ίδια μικροφλόγα
σκοτώνει δύο στάχνα

ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

που στέκονται μαζί.
(Την τραβά)

ΝΥΦΗ :

Πάμε, λοιπόν!

Μα, πού με πας;

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Εκεί που δεν μπορούν να 'ρθούν
αυτοί που πλησιάζουν.
Όπου μπορώ να σε κοιτώ!

ΝΥΦΗ : (Σαρκαστική)

Σύρε με απ' την μιά γιορτή στην άλλη,
νά 'μαι ντροπή τής έντιμης γυναίκας,
και να κοιτάζει ο κόσμος τα σεντόνια
τού γάμου μου, σαν λάβαρα στον άνεμο.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Κ' εγώ, επίσης, να σ' αφήσω θέλω,
σαν σκέφτομαι καθώς οι άλλοι όλοι,
αλλά πηγαίνω εκεί που εσύ πηγαίνεις.

'Εισι κ' εσύ. Κάνε το βήμα. Έλα!
Καρφιά τού φεγγαριού θα βυθιστούν
στην μέση μου και μέσα στους γοφούς σου.

(Όλη αυτή η σκηνή είναι βίαιη, γεμάτη από μεγάλο αισθησιασμό)

ΝΥΦΗ :

Ακούς;

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Έρχεται κόσμος.

ΝΥΦΗ :

Φύγε, τώρα!
Εδώ μού πρέπει εμένα να πεθάνω,

ΦΕДЕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΩΙΑ ΛΟΡΚΑ

έχοντας μέσα στο νερό τα πόδια,
έχοντας στο κεφάλι μου αγκάθια.
Τα φύλλα να με κλάψουν, μιά που είμαι
και άσωτη γυναίκα και παρθένα.

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Σώπασε. Ανεβαίνουν.

ΝΥΦΗ :

Φύγε, τώρα!

ΛΕΟΝΑΡΔΟ :

Σιωπή. Μην μας ακούσουν. Τράβα πρώτη.
Πάμε, σου λέω!

(Η νύφη διστάζει)

ΝΥΦΗ :

Πάμε και οι δυό μας!

ΛΕΟΝΑΡΔΟ : (Αγκαλιάζοντάς την)

Όπως επιθυμείς! Κι αν μάς χωρίσουν,
να ξέρεις ότι έχω, πιά, πεθάνει.

ΝΥΦΗ :

Κ' εγώ μαζί!

(Φεύγοντας αγκαλιασμένοι. Αργά προβάλλει το φεγγάρι. Η σκηνή γεμίζει από δυνατό γαλάζιο φως. Ακούγονται τα δυό βιολιά. Έξαφνα ακούγονται δυό συρτές σπαραχτικές κραυγές. Σταματά η μουσική των βιολιών. Στην δεύτερη κραυγή, βγαίνει η ζητιάνα και μένει με την πλάτη γυρισμένη. Ανοίγει το πανωφόρι της και μένει στο κέντρο τής σκηνής, σαν μεγάλο πουλί με τεράστια φτερά. Το φεγγάρι στέκεται. Η ανταία κατεβαίνει μέσα σε απόλυτη σιωπή)

ΑΥΛΑΙΑ

ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

ΤΡΙΤΗ ΠΡΑΞΗ

Τελευταία Εικόνα

Λευκό δωμάτιο με καμάρες και χοντρούς τοίχους. Λευκές σκάλες δεξιά κι αριστερά. Στο βάθος, μεγάλη καμάρα και τοίχος, στο ίδιο χρώμα. Το πάτωμα θα έχει, επίσης, λευκό, αστραφτερό χρώμα. Αυτό το απλό δωμάτιο θα έχει το μνημειώδες στυλ μιάς εκκλησίας. Δεν θα υπάρχει τίποτε γκρίζο, καμμία σκιά, ούτε καν η απαραίτητη γιά την υπόδειξη τής προοπτικής. Δυό κοπέλλες, ντυμένες με σκούρο μπλε, τολίγουν ένα κόκκινο κουβάρι.

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Κουβάρι, κουβαράκι μου,
τι θά θελες να πλέξεις;

ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Από το ρούχο, γιασεμί,
και κρύσταλλο απ' το χαρτί.
Στις τέσσερις να γεννηθώ,
στις δέκα να πεθάνω.
Νά' μαι κλωστή από μαλλί,
στα πόδια σου αλυσίδα
και κόμπος που συσφίγγει
την δάφνη την πικρή.

ΚΟΠΕΛΛΙΤΣΑ : (Τραγουδώντας)

Είχατε πάει στον γάμο;

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Όχι.

ΦΕДЕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ

ΚΟΠΕΛΛΙΤΣΑ :

Δεν πήγα ούτ' εγώ!
 Τι να συνέβη, άραγε,
 στους αμπελοβλαστούς;
 Τι να συνέβη, άραγε,
 στα κλώνια τής ελιάς;
 Τι να συνέβη, άραγε,
 που δεν ξεχνά κανείς;
 Είχατε πάει στον γάμο;

ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Είπαμε όχι.

ΚΟΠΕΛΛΙΤΣΑ : (*Φεύγοντας*)

Δεν πήγα ούτ' εγώ!

ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Κουβάρι, κουβαράκι μου,
 τι θες να τραγουδήσεις;

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Απ' το κερί, λαβωματιές,
 και πόνο απ' την μυρτιά.
 Ν' αποκοιμέμαι, το πρωί,
 να ξαγρυπνώ, την νύχτα.

ΚΟΠΕΛΛΙΤΣΑ : (*Από την πόρτα*)

Με την σκληρή την πέτρα
 το νήμα έχει μπλεχτεί.
 Και τα γαλάζια όρη
 τ' αφήνουν να διαβεί.
 Μα, τρέχει, τρέχει, τρέχει,
 και τελικά θα φτάσει
 να βάλει το μαχαίρι,
 και το ψωμί ν' αρπάξει.

(*Φεύγει*)

ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Κουβάρι, κουβαράκι μου,
 τι θά 'θελες να πεις;

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Εραστής χωρίς φωνή.
 Κατακόκκινος γαμπρός.
 Και τους είδα ξαπλωμένους
 σε μιά όχθη σιωπηλή.

(*Κοντοστέκεται και βλέπει το κουβάρι*)

ΚΟΠΕΛΛΙΤΣΑ : (*Σκύβοντας από την πόρτα*)

Μα, τρέχει, τρέχει, τρέχει,
 το νήμα ως εδώ.
 Τους βλέπω, καταφτάνουν
 γεμάτοι με πηλό.
 Ξαπλωμένα τα κορμιά,
 φιλντισένια τα πανιά!

(*Φεύγει. Εμφανίζονται η γυναίκα και η πεθερά του Λεονάρδο. Είναι ανήσυχες*)

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Έρχονται;

ΠΕΘΕΡΑ : (*Άγρια*)

Δεν το ξέρουμε.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Τι νέα 'πό τον γάμο;

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Γιά πες μου.

ΠΕΘΕΡΑ : (*Ξερά*)

Τίποτε.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Να πάω πίσω θέλω,
και να τα μάθω όλα.

ΠΕΘΕΡΑ : (*Αποφασιστικά*)

Μέσα στο σπίτι σου, εσύ,
στο σπίτι, μόνη και γενναία.
Γιά να γερνάς και γιά να κλαις,
Αλλά, η πόρτα σου κλειστή.
Ποτέ. Μήτε νεκρός
και μήτε ζωντανός.
Τα παραθύρια θα καρφώσουμε,
κι ας έρθουνε βροχές και νύχτες
πάνω στα χόρτα τα πικρά.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Τι νά 'χει γίνει;

ΠΕΘΕΡΑ :

Δεν μάς νοιάζει, πιά.
Το πρόσωπό σου σκέπασε με βέλο.
Και τα παιδιά σου, είναι παιδιά δικά σου,
και τίποτ' άλλο. Πάνω στο κρεβάτι,
εκεί που ήταν το δικό του μαξιλάρι,
βάλε σταυρό φτειαγμένο από στάχτες.

(Φεύγονταν)

ZHTIANA : (*Από την πόρτα*)

Ψωμί, ένα κομμάτι, κοπελλιές μου.

ΚΟΠΕΛΛΙΤΣΑ :

Φύγε!

(Οι κοπέλλες συγκεντρώνονται κοντά)

ZHTIANA :

Γιατί;

ΚΟΠΕΛΛΙΤΣΑ :

Γιατί βογκάς. Και φύ...

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Ε, μικρή!

ZHTIANA :

Τα μάτια σου μπορούσα να ζητήσω!
Νέφος από πουλιά μ' ακολουθεί.
Θες ένα;

ΚΟΠΕΛΛΙΤΣΑ :

Εγώ να φύγω θέλω!

ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΟΠΕΛΛΑ : (*Στην ζητιάνα*)

Μην την ακούσ!

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

'Έρχεσ' από τού ρέματος τον δρόμο;

ZHTIANA :

'Έρχομαι από 'κεί.

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ : (*Δειλά*)

Μπορώ να σε ρωτήσω;

ZHTIANA :

Τους είδα, εγώ. Σε λίγο φτάνουν. Χείμαρροι δυό,
ήσυχοι, πιά, μέσα στις πέτρες ιις μεγάλες,
στ' αλόγου τα ποδάρια δύο άντρες.
Νεκροί, στην ομορφιά τής νύχτας μέσα.
(*Με ευχαρίστηση*)
Αλλά, νεκροί, νεκροί.

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Πάψε, γηρά! Να πάψεις!

ZHTIANA :

Τα μάτια τους, άνθη σπασμένα, τα δόντια τους,
δυό χούφτες από χιόνι πετρωμένο,
Πέσαν κ' οι δύο, κ' η νύφη επιστρέφει,
με φόρεμα και με μαλλί στο αίμα ποτισμένο.
Με δυό κουβέρτες, φτάνουν, σκεπασμένοι,
πάνω στους ώμους των ψηλών παλληκαριών.
Αυτό είν' όλο. Τίποτ' άλλο. Το σωστό.
Βρόμικη άμμος πάνω στ' άνθος το χρυσό.

(Φεύγει. Οι κοπέλλες σκύβουν το κεφάλι και ρυθμικά αποχωρούν)

ΠΡΩΤΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Βρόμικη άμμος.

ΔΕΥΤΕΡΗ ΚΟΠΕΛΛΑ :

Πάνω στ' άνθος το χρυσό.

ΚΟΠΕΛΛΙΤΣΑ :

Πάνω στ' άνθος το χρυσό
φέρνουν απ' τον ποταμό
τους δύο, τους μνηστήρες.
Κάπως μελανός ο ένας,
κάπως μελανός κι ο άλλος.
Τι σκοτεινό αηδόνι
πετάει και βογκάει
πάνω στον χρυσανθό!

(Φεύγει. Η σκηνή μένει άδεια. Εμφανίζεται η μητέρα και
μιά γειτόνισσα. Η γειτόνισσα έρχεται κλαίγοντας)

ΜΗΤΕΡΑ :

Πάψε.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Δεν μπορώ.

ΜΗΤΕΡΑ :

Πάψε, είπα. (Προς την πόρτα) Κανείς δεν είν' εδώ;
(Σηκώνει τα χέρια της στο μέτωπο της) Θα έπρεπε να
μου απαντήσει ο γιός μου. Αλλά, ο γιός μου, πιά, εί-
ναι μιά αγκαλιά ξερά λουλούδια. Ο γιός μου, πιά, εί-
ναι μιά σκοτεινή φωνή πίσω από τα βουνά. (Με θυ-
μό, στην γειτόνισσα) Θα πάψεις, επιτέλους; Δεν θέλω
κλάματα σ' αυτό το σπίτι. Τα δάκρυά σας είναι δά-
κρυα των ματιών, τίποτ' άλλο, και τα δικά μου θα
έρθουν όταν μείνω μόνη, από τα πέλματά μου, από
τις ρίζες μου, και θα είναι πιό καυτά κι από το αίμα.

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Έλα στο σπίτι μου. Μην μένεις εδώ.

ΜΗΤΕΡΑ :

Εδώ. Εδώ θέλω να μείνω. Και ήσυχη. Τώρα, πιά, εί-
ναι όλοι νεκροί. Τα μεσάνυχτα θα κοιμηθώ, θα κοι-
μηθώ χωρίς να με τρομάζουν, πιά, το ντουφέκι ή το
μαχαίρι. Άλλες μάνες θα σκύψουν από τα παράθυρα,
μαστιγωμένες από την βροχή, γιά να δουν το πρό-
σωπο των παιδιών τους. Εγώ όχι. Εγώ θα φτειάξω,
με τ' όνειρό μου, ένα κρύο φιλντισένιο περιστέρι, να
κουβαλά καμέλιες πάχνης στο νεκροταφείο. Αλλά
όχι. Νεκροταφείο όχι, όχι νεκροταφείο. Χωμάτινο
κρεβάτι, κρεβάτι που τους σκεπάζει και που τους
νανούριζει στον ουρανό. (Μπαίνει μιά μαυροφόρα
γυναίκα, κατευθύνεται στα δεξιά, κ' εκεί γονατίζει.
Στην γειτόνισσα) Κατέβασε τα χέρια σου απ' το πρό-
σωπο. Πρέπει να περάσουμε τρομερές μέρες. Δεν
θέλω να δω κανέναν. Το χώμα κ' εγώ. Το κλάμα μου
κ' εγώ. Κι αυτοί οι τέσσερις τοίχοι. Αχ! Αχ! (Κάθε-
ται καταπονημένη)

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Λυπήσου τον εαυτό σου.

ΜΗΤΕΡΑ : (Ρίχνοντας προς τα πίσω τα μαλλιά της)

Πρέπει να παραμείνω ήρεμη. (Κάθεται) Γιατί θα έρθουν οι γειτόνισσες και δεν θέλω να με δουν τόσο φτωχιά. Τόσο φτωχιά! Μιά γυναίκα που δεν έχει ούτε καν ένα παιδί γιά να το φέρει στα χείλια της.

(Εμφανίζεται η νύφη. Ερχεται χωρίς τ' άνθη πορτοκαλιάς, μ' ένα μαύρο πανωφόρι)

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ : (Με θυμό, βλέποντας την νύφη)

Πού πας;

ΝΥΦΗ :

Εδώ ερχόμουν.

ΜΗΤΕΡΑ : (Στην γειτόνισσα)

Ποιά είναι;

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Δεν την αναγνωρίζεις;

ΜΗΤΕΡΑ :

Γι' αυτό ρωτώ ποιά είναι. Γιατί δεν πρέπει να την αναγνωρίζω, γιά να μην τής καρφώσω τα δόντια μου στον λαιμό. Οχιά!

(Κατευθύνεται προς την νύφη με κατακεραυνωτική μανία. Κοντοστέκεται. Στην γειτόνισσα)

Την βλέπεις; Εδώ είναι και κάθεται και κλαίει, κ' εγώ ήρεμη, δεν τής ξερρίζωντα τα μάτια. Τι μου συμβαίνει; Μήπως δεν αγαπούσα τον γιό μου; Άλλα, η τιμή του; Πού είναι η τιμή του;

(Χτυπά την νύφη. Εκείνη πέφτει στο πάτωμα)

ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ :

Γιά τ' όνομα του Θεού!

(Προσπαθεῖ να τις χωρίσει)

ΝΥΦΗ : (Στην γειτόνισσα)

Άφησέ την. Ήρθα γιά να με σκοτώσει και να με βάλλουν μαζί μ' εκείνους. (Στην μητέρα) Άλλα όχι με τα γέρια. Με γάντζο σιδερένιο, μ' ένα δρεπάνι, και με λαμπή, που να σπάσει μέσα στα κόκκαλά μου. Αφησέ την! Γιατί θέλω να ξέρει ότι εγώ είμαι καθαρή, ότι θα τρελαθώ, αλλά και ότι μπορούν να με θάψουν χωρίς κανένας άντρας να έχει κοιταχτεί στην λευκότητα του στήθους μου.

ΜΗΤΕΡΑ :

Πάψε, πάψε. Τι μ' ενδιαφέρει εμέν' αυτό;

ΝΥΦΗ :

Ότι έφυγα με τον άλλον, έφυγα! (Θλιβερά) Κ' εσύ θα είχες φύγει. Εγώ ήμουνα μιά γυναίκα καμμένη, γεμάτη πληγές και μέσα κ' έξω, κι ο γιός σου ήταν το λιγοστό νεράκι, κ' εγώ απ' αυτό περίμενα παιδιά, γη, υγεία, μα ο άλλος ήτ' ν σκοτεινό ποτάμι, γεμάτο κλαδιά, που έφερνε κοντά μου τον θάρυβο της καλαμιάς του και το τραγούδι μέσ' από τα δόντια του. Κ' εγώ έτρεχα με τον γιό σου, που ήταν σαν παιδάκι του νερού, κρύο, κι ο άλλος μού έστελνε κατοσταριές πουλιά που μου έκοβαν το βήμα κι άφηναν πάχνη πάνω στις πληγές μου, στις πληγές μιάς φτωχιάς, μαραμένης γυναίκας, μιάς κοπέλλας που την χάιδεψε η φωτιά. Εγώ δεν ήθελα. Άκου με καλά! Εγώ δεν ήθελα. Άκου με καλά! Εγώ δεν ήθελα. Ο γιός σου ήταν ο σκοπός μου κ' εγώ δεν τον ξεγέλασα, αλλά το μπράτσο του αλλοιού με παρέσυρε, σαν ένα χτύπημα τής θάλασσας, σαν την κεωτλιά του μουλαριού, και θα μ' έσερνε παντοτινά, παντοτινά, παντοτινά, ακόμη κι όταν θα γερνούσα κι όλα τα παι-

ΦΕДЕΡΙΚΟ ΓΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ

διά τού παιδιού σου θα είχαν κρεμαστεί απ' τα μαλλιά μου!

(Μπαίνει μιά γειτόνισσα)

ΜΗΤΕΡΑ :

Δεν φταίει αυτή, ούτε κ' εγώ! (Σαρκαστική) Ποιός φταίει, λοιπόν; Ελαφριά, ψεύτικη, γυναίκα τού κακού τού ύπνου είν' εκείνη που πετάει ένα στεφάνι με άνθη πορτοκαλιάς, γιά να γάξει να βρει μιά γωνιά κρεβατιού ζεσταμένη από άλλη γυναίκα!

ΝΥΦΗ :

Πάψε, πάψε! Πάρ' εκδίκηση. Εδώ είμαι! Κοίταξε, ο λαιμός μου είναι τρυφερός. Θα κουραστείς λιγότερο απ' όσο κουράζεσαι όταν κόβεις μιά ντάλι' από τον κήπο σου. Άλλ' αυτό όχι! Είμαι τίμια, τίμια σαν ένα νεογέννητο κορίτσι. Και δυνατή γιά να στο αποδείξω. Αναψε φωτιά. Έλα να βάλουμε τα χέρια: εσύ γιά τον γιό σου, εγώ γιά το κορμί μου. Πρώτα εσύ θα εγκαταλείψεις.

(Μπαίνει άλλη μιά γειτόνισσα)

ΜΗΤΕΡΑ :

Κ' εμένα τι με νοιάζει η τιμιότητά σου; Τι μ' ενδιαφέρει ο θάνατός σου; Τίποτα δεν με νοιάζει, τίποτα. Ευλογημένα νά 'ναι τα στάχυα, γιατί τα παιδιά μου είναι κάτω απ' αυτά. Ευλογημένη νά 'ναι η βροχή, γιατί νοτίζει το πρόσωπο των νεκρών. Ευλογημένος νά 'ναι ο Θεός, που μας ξαπλώνει μαζί γιά να ξεκουραστούμε.

(Μπαίνει κι άλλη γειτόνισσα)

ΝΥΦΗ :

Άσε με να κλάψω μαζί σου.

ΜΗΤΕΡΑ :

ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

Κλάψε. Άλλα στην πόρτα.

(Μπαίνει η κοπελλίτσα. Η νύφη στέκεται στην πόρτα. Η μητέρα βρίσκεται στο κέντρο τής σκηνής)

ΓΥΝΑΙΚΑ : (Μπαίνοντας και κατευθυνόμενη προς τ' αριστερά)

Όμορφος ήταν καβαλλάρης,
και τώρα μία στοίβα χιόνι.

Γύριζε σε βουνά και πανηγύρια,
στις αγκαλιές των γυναικών.

Και τώρα, τής νυχτιάς τα βρύα
το μέτωπό του στεφανώνουν.

ΜΗΤΕΡΑ :

Τής μάνας ηλιολούλουδο,
είσαι τής γης καθρέφτης.

Στο στήθος σου να βάλουνε
σταυρό με πικροδάφνες,
και σάβανα μεταξωτά,
λαμπρά, να σε σκεπάσουν,
και το νερό στα χέρια σου,
τα ήσυχα, να κλάψει.

ΓΥΝΑΙΚΑ :

Αχ, παλληκάρια τέσσερα
με ώμους κουρασμένους
φτάνουν εδώ!

ΝΥΦΗ :

Αχ, τέσσερις λεβεντονιοί
τον θάνατο κρατούνε
μες στον αέρα!

ΜΗΤΕΡΑ :

Γειτόνισσες.

ΚΟΠΕΛΛΙΤΣΑ : (Από την πόρτα)

ΦΕДЕΡΙΚΟ Ι ΚΑΡΘΙΑ ΛΟΡΚΑ

Τώρα τους φέρνουν.

ΜΗΤΕΡΑ :

Το ίδιο πράγμα.
Σταυρός. Σταυρός.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ:

Καρφιά γλυκά, σταυρός γλυκός,
και όνομα γλυκό: Χριστός.

ΝΥΦΗ :

Να φυλάγει ο σταυρός
ζωντανούς και πεθαμένους.

ΜΗΤΕΡΑ :

Γειτόνισσες:
μ' ένα μαχαίρι,
μ' ένα μαχαιράκι,
την μέρα την σημαδιακή,
ανάμεσα στις δυό και τρεις,
σκοτώθηκαν οι δύο άντρες
γιά την αγάπη.

Μ' ένα μαχαίρι,
μ' ένα μαχαιράκι,
στο χέρι μόλις που χωρά,
αλλά που φτάνει μέχρι
τις τρομαγμένες σάρκες,
και σταματά στο μέρος,
όπου κουβαριασμένη
η μαύρη ρίζα τρέμει
τού βογκητού.

ΝΥΦΗ :

Και το το είν' ένα μαχαίρι,
είν' ένα μαχαιράκι,

ΜΑΤΩΜΕΝΟΣ ΓΑΜΟΣ

στο χέρι μόλις που χωρά,
ψάρι χωρίς τα λέπια,
χωρίς ποτάμι,
αλλά την μέρα την σημαδιακή,
ανάμεσα στις δυό και τρεις,
με τούτο το μαχαίρι,
δυό άντρες δυνατοί,
σωριάστηκαν με κίτρινα τα χεῖλη.

ΜΗΤΕΡΑ :

Και μόλις που χωρά στο χέρι,
μα παγερό βυθίζεται
στις τρομαγμένες σάρκες,
και σταματά εκεί,
στο μέρος όπου τρέμει
τού βογκητού η μαύρη ρίζα
η κουβαριασμένη.

(Οι γειτόνισσες, γονατισμένες στο πάτωμα, κλαίνε)

ΑΥΛΑΙΑ